MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 2'50 pessetes trimestre

Any III. Núm. 139 - Barcelona, dijous, 1.er d'Octubre de 1931

Ara més que mai cal enrobustir l'autoritat de la Generalitat.

UNA ALTRA FITA

El debat de les setze hores

Mentre l'Estatut estava a les nostres mans va passar com una seda. El procés de redacció, aprovació per la Generalitat i pel poble va ésser facilíssim. De la segona part se n'encarrega el Congrés. La feina serà una mica més difícil. De moment sembla que valdria la pena que decidíssim publicar un comunicat oficial sobre la marxa de les operacions. Si el comunicat existís, hauríem de dir: «Comencem avençant. No passarà res, però cal estar alerta.»

El famós debat de les setze hores ha estat un triomf. La tàctica de la nostra minoria potser ha romput els mutllos parlamentaris. Els homes que estan acostumats a contemplar aquesta mena d'espectacles com un debat acadèmic, potser hauran cregut que hem oblidat l'estil tradicional que exigia que cada discurs de fons mereixés un altre discurs de fons com a resposta. Però amb més autoritat que qualsevol dels nostres, el senyor Alcalà-Zamora va fer els dos papers: va fer el discurs de fons i les intervencions polèmiques. Ningú com ell té un prestigi decisiu sobre la Cambra. Els catalans recordarem sempre la defensa feta pel president Alcalà-Zamora, la seva lleialtat, el seu entusiasme i la seva força de convicció. Certament, no podríem aspirar a tenir un defensor tan ben situat i de tant prestigi moral. Catalunya ha d'estar molt agraïda al seu defensor i, com diem en un altre lloc d'aquest mateix número, demostrar d'una manera o altra el seu agraïment al senyor Alcalà-Zamora.

Els fets decisius foren, doncs, la intervenció del senyor Alcalà-Zamora i l'actitud de la nostra minoria. L'actitud ferma i reservada dels catalans era motivada per la convicció que l'Estatut ja és per nosaltres llei. L'han aprovat la Generalitat i el poble català i, segons el Pacte de San Sebastián, els partits que varen assistir a la reunió històrica han d'acceptar-lo. Hem jugat tan net i amb el cap tan alt que és impossible admetre un escamoteig. Aquesta convicció és la força de la minoria catalana i té la virtut d'encomanar als nostres interlocutors una altra convicció: que estem disposats a defensar el nostre dret. I aquesta és la nostra força i la principal garantia de l'èxit de l'Estatut.

L'Estatut, doncs, serà aprovat. El mecanisme de la Cambra en respon. Suposant que els socialistes decideixin sabotejar la primera temptativa que es fa a Espanya per resoldre un problema de llibertat, decisió que els condemnaria per sempre més i els convertiria en un element reaccionari perillosíssim, encara hi hauria forces molt superiors en nombre que podrien salvar el nostre Estatut. I continuant la suposició que els socialistes votessin en contra, l'únic risc està en la disciplina d'aquest partit. Si el partit socialista té cent-vint homes, cal comptar que formen com un sol home, que tots cent vint són a la Cambra i que tenen de les seves obligacions parlamentàries un concepte que seria de desitjar que fos pres com a model per les altres minories. En canvi, per part dels altres grups parlamentaris, el risc és d'una índole contrària. El bloc dels amics és superior en nombre al dels adversaris, però aquest bloc no actua amb la disciplina dels socialistes. Qui ens assegura que el dia d'una votació decisiva serà suficient el nombre dels nostres amics? Després d'aquesta observació, probablement el lector en deduirà que hi ha un perill greu. Admetem el perill. Però segurament haurem d'admetre també que la Cambra, el republicanisme de la qual és indiscutible, s'horroritzaria del seu acte immediatament. I quan encara els diputats catalans no haurien tingut temps d'arribar a l'estació d'Atocha, ja haurien començat les negociacions encaminades a corregir el disbarat. Recordeu que un dia la Cambra va decidir que la Constitució havia de començar dient que «*España es una República de trabajadores*». I quan aquesta frase ja formava part del cos de la Constitució, no va haver-hi inconvenient a rectificar-la al cap de vint-i-quatre hores.

Seria de molt mal gust haver d'arribar a un espectacle d'aquesta naturalesa, però cal tenir confiança en la simpatia dels grups lleials i en les individualitats de més prestigi al Parlament: el Cap del Govern, els ministres senyors Azaña i Lerroux, el doctor Marañón (que no ha seguit la conducta dels seus companys de la «masa encefálica», els intellectuals de l'esvaïda «concòrdia»), i altres.

Entretant cal vetllar i mantenir ferm el prestigi de la Generalitat. Si ens dispersem i ens desautoritzem nosaltres mateixos, estem perduts. Si ens unim i ens respectem, no podem perdre.

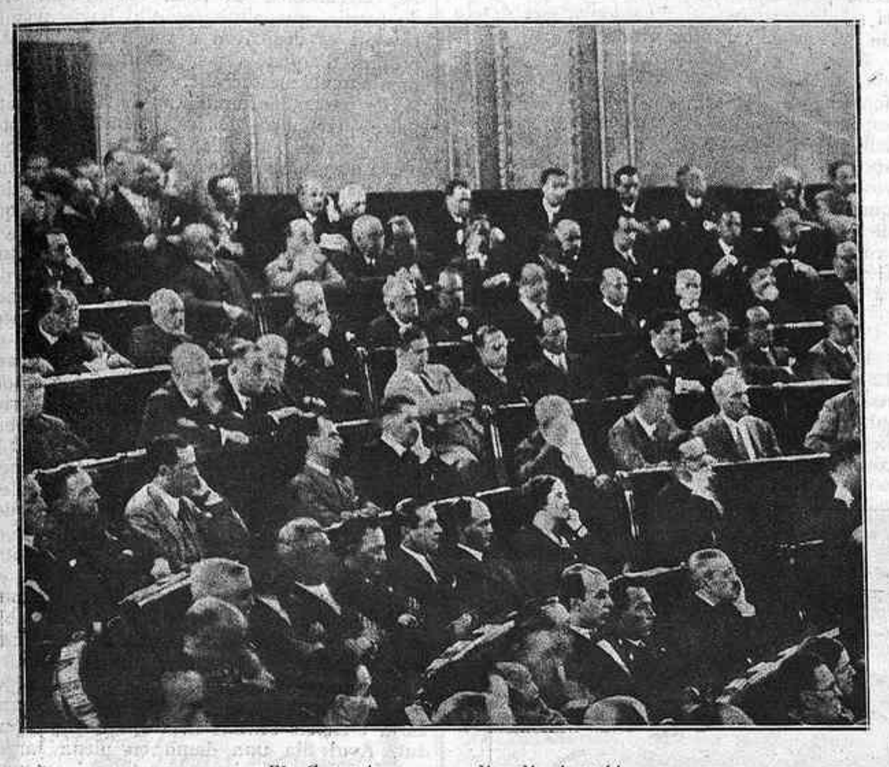

El Congrés en un dia d'animació

De Dijous — a Dijous

Un bon dia dos cosins, l'un rei destronat i l'altre que encara mai no ha tastat les blanícies de la reial cadira — però s'hi creu amb més de drets que el seu parent, — celebren una conferència i decideixen coordinar llurs esforços per fer la felicitat d'allò que ells anomenen el «seu» país.

En altres termes, dos senyors pacten d'aplegar les forces que tenen a Espanya per poder sotmetre la nació a la seva voluntat: una nació que acaba d'expulsar l'un, i que mai no ha volgut saber res amb l'altre; intenten fer la felicitat d'una terra que no concep altra felicitat que no veure'ls més, ni a ells ni a cap dels llurs, i que les úniques calamitats que pateix són reliquies del desori que va deixar-hi l'un i les guerres civils que van empendre els pares i els avis de l'altre.

No; ni don Alfons ni don Jaume no poden fer de cap de les maneres la felicitat d'Espanya; però, si poguessin fer-la, només seria d'una forma: abdicant llurs pretesos drets a la cadira reial i posant fi a una brega que, si ja no fos grotesca avui dia, seria un cau de desgràcies.

Però, en aquest punt no s'han posat d'acord; llur propòsit — un pobre propòsit — es redueix en teoria, a dur Espanya al convenciment de la necessitat d'una monarquia; un cop arribat aquest cas, la cosa seria d'allò més senzilla; els espanyols es limitarien a lliurar-se a les dolçors d'una guerra civil, fins que el pes de les armes decidís qui havia d'installar-se al Palau de Madrid i qui hauria de fer de Pretendent pels casinos i platges de més anomenada d'Europa.

Magnífic programa, en bona refè! Però no gens original; la història es repeteix amb una regularitat impressionant. Ara mateix, trobem en un llibre del marquès de Villaurrutia, un fet per l'estil.

Quan la reina Isabel feia el destronat per París, també tingué lloc una entrevista molt cordial entre ella i el seu cosí, que era don Carles, pare de l'actual don Jaume. Així mateix decidiren collaborar en bé de la pobra Espanya i, finalment, per dur a perfecció les ressemblances, don Carles, d'una manera solemne, va declarar que ell no renunciava pas als seus drets, sinó que, un cop restaurada la monarquia, «la suerte de las armas» *diria qui era l'amo.*

Heus aquí una manera ben peregrina de considerar la vida dels súbdits, amb la mateixa fredor que ens prenen, quan juguem a escacs, la de les peces de fusta insensible. Però també és lògic que un concepte divi de la reialesa cal que porti el cervell vers aquestes extravagàncies. El monarca no és pas per a la nació, sinó que la nació és el vedat de caça del monarca.

Tot això és molt esportiu; la caça major més gran és la de l'home: esport de reis! Déu mateix s'hi barrega, segons llurs teories. Llurs encerts són senyal que el Creador vol premiar els pobles; quan vol castigar-los es val d'un Atila o d'un Alfons XIII. Però sempre un rei és un rei; és a dir, l'instrument de la Divina Providència.

I voleu que un home es resigni a renunciar tan lleugerament aquest alt ministeri?

Ara com ara, don Jaume i don Alfons es disposen a entrar dins una noble emulació, a veure qui és aquell que serà ministre de les venjances de l'Altíssim. — R. LL.

MIRADOR INDISCRET

Propagandes electorals

La historieta dels dos pobres, l'un castellà i l'altre català, que cantaven unes cobles allusives a l'ocupació de les Carolines pels alemanys i l'un deia:

La nación alemana
con sus desmanes
ha ofendido la patria
de los Guzmanes,

mentre l'altre, més murri, observava:

Ens han pres les Carolines,
i ens van pendre Gibraltar;
a veiam si un dia ens f...
el carril de Sarrià.

Aquesta historieta, repetim, se'ns acut quan comparem els rètols de les candidatures de la Lliga i d'Acció Catalana Republicana.

Fa la de la Lliga: «Si no estàs conforme amb el Govern, la Generalitat, ni l'Ajuntament, etc... vota aquesta candidatura.»

En canvi, la d'Acció Catalana: «Martí Esteve Guau, membre de la ponència redactora de l'Estatut.»

Fontbernat, Fontbernat...

Hom té unes impressions molt poc optimistes sobre l'èxit de la candidatura del mestre Fontbernat, car sembla que no tots els seus famosos Cent Homes arriben a l'edat de vint-i-cinc primaveres.

El Roc del poble

Com saben els nostres lectors—i si no ho saben, ara els ho direm—En Roc Boronat parla cada diumenge per ràdio. Fa uns discursos tan llargs com inflamats, en els quals tracta de remoure la consciència política dels ràdio-oients.

Però En Roc (Boronat), que és un orador com una casa, té un feble per la paraula «poble». A cada paràgraf hi fica, pel cap baix, cinc «pobles». Això no tindria cap importància, si no fos que els aficionats a la ràdio ja se n'han adonat i quan vénen els discursos d'en Roc, veureu que en les terrasses i cafès els segueixen com una mena de lletania: *un, dos, tres,* compten, cada vegada que surt el poble.

Diumenge passat, varen arribar a quaranta set, xifra que, per ara, és el rècord *pobletà* d'En Roc (Boronat).

Redactors fantasmes

Com se sap, la redacció de *Solidaridad Obrera* va dir que es separava del periòdic.

—Però, com sortirà, ara, la *Soli*? — va preguntar un C. N. T. de bona fe.

—Com voleu que surti! Com sempre — féu en Peiró —. Que us penseu que la fèiem nosaltres?

Les dones parlamentàries

Cap al final de la sessió de Corts de dimarts, l'hemicicle fóu tesfimoni d'un match parlamentari entre les dues úniques dones que seuen a la Cambra, les senyoretes Clara Campoamor i Victòria Kent. Poques i mal avingudes, encara que sembla que en el fons totes dues defensaven el mateix punt de vista, sinó que no ho semblava.

Pels passsadisos corregué l'inevitable xisto madrileny:

—*La cosa ha sido clara. Entre Victoria y Clara, Clara no ha llevado la victoria.*

Projecte d'incident

En la famosa sessió de les nou hores, al Congrés, En Lluhí i Vallescà tingué la fortuna de poder reduïr la fera parlamentària que és l'Indalecio Prieto.

Però En Lluhí, que és amic de la cordialitat, quan, després de l'escaramussa, va topar-se amb el ministre d'Hisenda pels passadisos del Congrés, va anar-lo a trobar amb els braços, naturalment, oberts, i va dir-li:

—¡*Salud, don Inda! Lo que ha pasado ha sido debido, en su mayor parte, a que quería sacarme la espina de lo de Emiliano.*

Don Inda potser es contingué d'engegar un dels seus renecs habituals i una frase improvisada, per dir amigablement:

—*Fíjese que le está escuchando.*

Efectivament. L'Emiliano s'havia afegit al grup i parava unes orelles de tres pams. En Lluhí va girar-se, va mirar-lo fit a fit, amb una energia tota esquerrana, i l'exgovernador-llampec de Barcelona va fer mutis, sense obrir la boca.

Anima russa

La minoria parlamentària catalana ha tingut tanta feina a respondre les envestides dels adversaris com a aguantar, dissimular i apaivagar els impulsos del germà Puig i Ferreter, el qual, a cada frase de l'Unamuno, de l'Ortega, de l'Alba o d'En Royo, saltava materialment de l'escó, es tornava alarmadorament vermell i renegava com un oriol.

En Sunyol i l'Aguader eren els encarregats de reduir-lo. I eren tants els esforços que tenien de fer, que, a l'últim, En Sunyol va dir:

—Una mica de calma, Puig. Si no, ens pendran pels *Tres allucinats*...

El cònsol Pla

En Josep Pla va per Madrid, sobretot pel hall del Palace, contant les seves penes a tothom qui vol escoltar-lo.

—La gent m'ha abandonat — diu —. El mateix Cambó m'ha deixat al mig del carrer, com una tauleta de nit.

Resum d'aquest estat d'esperit, és el propòsit del brillant redactor de *La Veu*, d'*El Sol* i d'*Informaciones* (aquests dos darrers empleus són més aviat secrets—*a voces*—), d'estudiar la carrera de cònsol i fugir per sempre més d'aquest país, que no el recompensa com es mereix.

—Miraré al mapa — diu — quin és el lloc més apartat de Catalunya, i allà aniré a installar-me.

Piquiponiana

En assabentar-se que els diaris deien que el comte de la Cimera havia perdut vuit milions de pessetes amb la baixa de la lliura, el senyor Pich i Pon, arborat de patriotisme, ha exclamat:

—*Justo castigo a su adversidad.*

L'humorista Jordana

El darrer llibre del nostre collaborador no és pas humorístic, com no sigui en la tria dels cognoms i en un detallet que ja explicarem.

Ens referim a un llibre utilíssim, del qual no és cap tòpic dir que ve de debò a omplir un buit i que sincerament recomanem: *Formulari de documents en català*, volum 67 de la Collecció Popular Barcino.

Entre els molts i útils documents que ensenya a redactar amb propietat i correcció, hi ha una declaració de lock-out. El bo és que està datada el 17 de maig i anuncia el lock-out pel dia 15 del corrent.

Podrà servir d'excusa la tan emparadora errada d'impremta, però circula la versió que l'humorista Jornada ho ha fet expressament i àdhuc es diu si amb fins polítics.

Un «Diputado del Trabajo»

Entre les moltes revistes que surten a Barcelona i de la vida de les quals només tenen notícies els que les fan i algú—no gaires més—, hi ha *El Consultor mercantil, industrial y de la propiedad.*

A fi de difondre aquesta revista, que ofereix tantes bones ocasions als seus subscriptors, n'extractem un anunci:

«Regalamos un *Claudio* a todo suscriptor que nos ordena servir seis nuevos suscriptores...» Ara bé, què és un *Claudio*? Es «la novela político-social de más sana y recreativa lectura para todos los empleados de escritorio. La lee de corrido y con el mismo afán el hombre pensador y la más bien educada señorita». El títol complet d'aquesta novella que «no hay tenedor de libros que no la desee para su biblioteca», és: *Claudio el tenedor de libros, el primer Diputado del Trabajo.* El seu autor es diu Domingo Cabré i Estany.

Mal gust

Si no tothom sap que el nen Utrillo viu a Sitges, encara que ell ho escrigui, tot Sitges sap que tenen el nen Utrillo a la població.

I tot Sitges sospita amb fonament que el nen Utrillo, volent «fer broma», és l'autor del cop de telèfon rebut en moltes redaccions anunciant la mort del pintor sitgetà Agustí Ferrer, que hagué d'ésser desmentida l'endemà pels diaris que en publicaren la notícia, sorpresos en llur bona fe.

Res, paciència; caldrà esperar que aquest xicot posi seny un any d'aquests.

ELS IMPACTES DE SANT SEBASTIA

Ministerio de Cultura 2006

Ascens al mèrit

Dijous passat i a la secció *Cómicos, comedias y comiquerías* que es publica a *El Diluvio*, hom podia llegir aquest solt, d'un interès evidentment dubtós per a tots els que veritablement experimenten una certa curiositat per les facècies teatrals:

«*Tina de Jarque celebra de continuo largas conferencias con el brillante «reporter» y castigador impenitente Utrillo (junior). El trabajo no será baldío puesto que de este contacto sufrirá enorme alza el papel Tina de Jarque.*»

Evidentment, pel nen Utrillo, quan tot just fa esforços inaudits per aconseguir veure's poblat el seu bigotet miniatura, haver aconseguit el càrrec de conferenciant d'una senyora com Tina de Jarque és una perfomança de la qual no serem pas nosaltres els desprestigiadors.

Prospecte seductor i fascinant

Don Alexandre Lloveras, que ensenya l'anglès a Terrassa, publica un catàleg, tot ell per l'estil d'aquest fragment:

«Gramática. — *Consiste en la descomposición de todas las partes de la oración, por medio de un profundo análisis gramatical con abundancia de ejercicios, por medio de los cuales, el concursante, descifra por propia iniciativa, el resumen de cada parte en su uso correcto, elegante y uniformado; es sumamente fácil, agradable y fascinante.*»

Imparcialitat

Dia de partit Barcelona-Sabadell al camp de Les Corts. Un grup de periodistes esportius discuteixen, fent un xivarri desproporcionat, la respectiva imparcialitat en jutjar els encontres futbolístics. L'humorista Castanys, que es troba entre la colla, aprofita la primera ocasió per intervenir:

—Aquí l'únic que pot jutjar imparcialment aquest encontre sóc jo!

Uns segons d'expectació i:

—Sí, senyors; per alguna cosa visc a Sardanyola, que és entre Sabadell i Barcelona.

Influència cinematogràfica

En un popular cinema sansenc, pròxim a la Plaça d'Espanya, darrerament es projectà el film *Dràcula*, les característiques fulletinesques del qual no hauran oblidat els nostres lectors aficionats al cinema.

Ara bé; a propòsit d'aquest film i de la seva projecció, el vigilant d'aquell barri ha tingut ocasió de fer una constatació tanmateix ben ingrata: tots els clients que sortien d'aquell cinema, no sols li sollicitaven el llumí encès com d'habitud, sinó que li pregaven, amb la més sincera de les insistències, que els pugés a acompanyar fins a la porta del pis.

Una conferència i una «planxa»

Al poble on estiueja, Ferran Soldevila dóna una conferència a la sala de festes del Gran Casino: *Palautordera i la història de Catalunya*, tan plena (la sala) de gom a gom, que quan arriben el seu germà Carles Soldevila i senyora es veuen obligats a quedar-se drets al costat de la porta.

A mitja conferència arriba, tot esbufegant, el fill del pintor Baixas i també es queda a prop de la porta. Al cap d'una estona pregunta:

—Què diu aquest *sòmines*?

Un cop de colze del seu vei el fa adonar de la presència del germà del conferenciant, pel rostre del qual passa un finíssim somriure.

Cal esperar l'oportunitat

Les inicials del setmanari *D. I. C.* són amfibològiques, tant volen dir Defensa dels Interessos Catalans, com D. dels I. Catòlics. Els corredors d'anuncis del setmanari han visitat, ara que comença la temporada, les cases de cinema.

Però en una d'aquestes, els han contestat:

—Hauran d'esperar que la casa presenti una pellícula com *Christus*.

ESPECTACLE I DIVAGACIÓ

La travessia del port

L'aire de festa que sempre té el port, avui s'ha accentuat una mica. Hi ha més banderes i més vestits llampants de les noies.

El port, mireu-vos-el d'on vulgueu, sempre és una pintura. Instintivament busqueu la signatura: Marquet, Bosc-Roger, Carles... Però com que no hi ha marc, no trobeu l'angle i la vista es perd entre núvols i aigua. Juguen en el port tots els colors i una gamma inacabable de grisos. A més a més, sempre hi ha un primer terme, un segon terme i tots els termes que vulgueu. I un teló de fons canviant i bellíssim. Hom demana unes tisores prodigioses per a tallar trossos de port, com si es tractés d'una tela, i emmarcar-los després.

Unes quantes nedadores

Avui en el panorama del port ha ingressat un nou factor que és l'home. Habitualment la figura humana, en forma de descarregador o de pescador de canya, queda esclafada per la geometria dels tinglados i pel ventre dels transatlàntics. Cal una massa humana perquè varii sensiblement el paisatge. I el dia de la travessia existeix aquesta multitud, enorme, remorosa, que corona l'escullera, els vaixells i tot allò que s'aguanta damunt l'aigua.

A Barcelona tenim ja un públic esportiu. El qualificatiu d'esportiu no podia pas aplicar-se a aquell públic bigarrat que envaïa anys enrera els nostres camps de futbol, i més cap aquí ha omplert les places de braus en les vetllades de boxa. Aquesta gentada no era res més que això: públic, simplement públic. A la seva sola visió hauria costat endevinar que emmarcava una manifestació esportiva. Era el públic dels tenors d'òpera, dels mítings electorals, etc.

Ara la cosa ha variat. S'ha creat un públic esportiu, que si no és el més nombrós, és almenys aquell que dóna el to. Es un públic compost de gent jove, vestida amb una elegància desimbolta i exempta de complicacions. Sota les robes, tiva la pell, i el nas, els ulls i la boca són petits per a aspirar l'aire i desafiar el sol.

Aquest públic esportiu ha sortit de la classe mitja, com totes les coses bones del nostre país. Fins no fa gaire era quelcom d'incoherent, disgregat damunt les pistes i les ones. La seva reunió, la seva transformació en *públic* ha estat feta el dia en què hi ha intervingut la dona. La dona ha estat l'aglutinant dels esforços esportius, la socialització de l'esport, i la primera matèria del públic esportiu.

Per això el dia de la travessia del port, que s'escau a finals d'estiu, entre el públic de dalt de les barques es troben les més superbes pells torrades en les nostres platges. I les noies les lueixen amb aquella mateixa vanitat — puerilitat i presumpció, — que posen a exhibir l'ensenya del club clavada a la boina.

* * *

Una de les moltes coses d'aquest món que a nosaltres ens fan gràcia, és la dèria d'alguns periodistes esportius, els quals sempre que es posen trascendentals parlen de Grècia. Després de viatjar penjat en un tramvia, després de premsar-se en un camp de futbol, després de presenciar un joc carregat de mala intenció, després d'haver-te barallat amb el vei de la dreta i el de l'esquerra, tot plegat amenitzat pels altaveus i pels anuncis d'automòbils i paper de fumar; després de tot això es necessita una considerable dosi d'imaginació per evocar Grècia i els seus estadis, amb les pistes verdes i els torsos nus dels atletes...

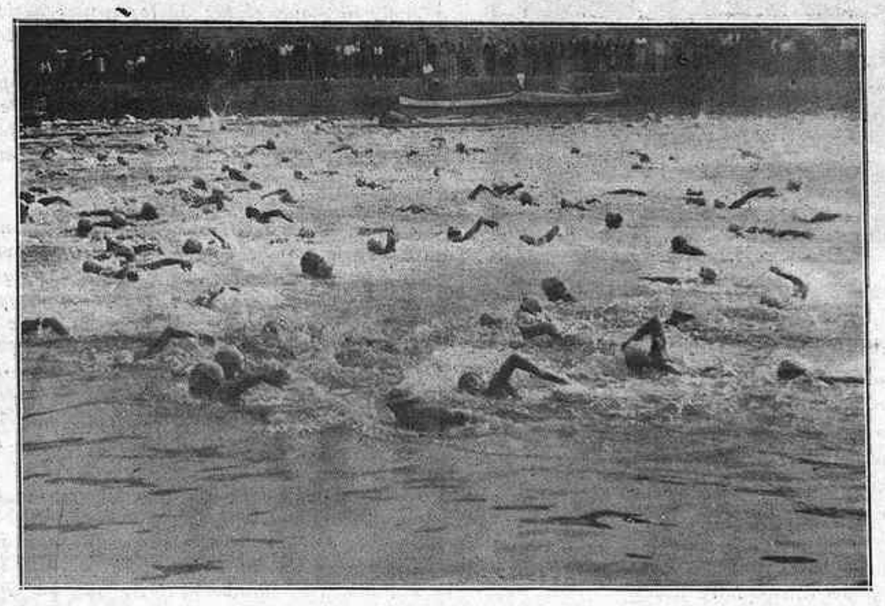

En plena cursa

L'esport modern està influenciat per la mecànica i per l'artifici. Una prova esportiva de l'actualitat difícilment la dataríeu en una altra època.

Fins en la natació, esport dels purs, es troba projectada la mecànica. Mitja hora abans de la sortida dels nedadors, el «Martell» es belluga amb un ritme agitat. Es el moment d'engrassar-se. Les mans entren en les llaunes d'Atlantic Motor Oil, i en surten amb un tou de grassa per a aplicar damunt la pell. Les mans van i vénen desesperadament cames amunt i cames avall.

Quan en plena carrera veiem un nedador que es produeix amb regularitat i avança amb rapidesa, ens recordem del motor oil i estem temptats de cridar un control perquè analitzi les llunes de l'aigua i esbrini si hi ha trampa.

* * *

L'esport actual ha perdut gairebé tot el dramatisme. Es inútil que la Creu Roja intenti posar un fris de tragèdia darrera l'alegria dels nedadors. L'humanitari institut, amb el seu uniforme i aquells pals que porta en lloc de llances, és un número extravagant intercalat a la festa. El bon atleta es fa mal amb aquella alegria. Encaixa sense dir ni un mot. Perquè l'esport és ja un vestit fet a mida, i la pose i l'encarcarament esportius es deixen per a ús de tennistes estiuencs o de nedadors de piscina de Sant Sebastià.

No es concep que un home que nedi tres mil metres faci comèdia. Són fora de lloc les frases heroiques i la presumpció. Diumenge passat, a la plataforma d'arribada, vèiem com els nedadors acabaven la cursa i sortien de l'aigua. Molts d'ells, així que tenien un peu a l'escala, pronunciaven aquests primers tres mots:

—Hi ha conyac?

Aquest és l'estil 1931.

* * *

Hem parlat de les dones espectadores. Ara hem de parlar de les dones actrius de la travessia.

La dona esportiva a casa nostra és encara un espectacle. Hom la contempla generalment amb una punta d'ironia. Per la nostra part, hem de declarar que sentim una admiració i una simpatia illimitades per aquest eixam de noies que trepitgen els camps d'esport, solquen el mar i es barallen amb els rècords. Encara anem més enllà i no tenim cap inconvenient a fer una confessió: cada any, quan es llença a les aigües del nostre port el reduït grup de nedadores, a la nostra admiració es barreja bona part d'enveja i també — sí, senyors, sí — de vergonya. La vergonya que deriva de la sensació d'inferioritat.

Es aquest aspecte esportiu l'únic que seria capaç de fer-nos arribar a compendre el feminisme. Nedar per espai d'una hora suposa una voluntat considerable, una intelligència desperta i un entrenament perseverant. I tot això, quan es dóna en el cos i en l'ànima d'una noia de divuit anys que viu en el nostre país i en els nostres dies, tot això té algun valor. Que els concedeixin el vot de seguida, senyors de les Constituents, incapaços la majoria de nedar ni amb l'ajuda d'uns suros!

* * *

Els fotògrafs emmetzinen totes les festes. La de l'objectiu és una de les tiranies actuals. El fotògraf no perdona res ni a ningú. A vegades deu creure que la festa es fa exclusivament per a ell, i que hom ha convocat uns nedadors, un públic i unes autoritats amb l'únic fi que ell impressioni uns quants clixés.

Hom generalment es sotmet complaent a la dictadura de l'aparell fotogràfic. Cal audàcia, al final de la travessia, per a fer doblegar el guanyador a les conveniències de la màquina.

—Per aquesta escala, no. Vol venir cap aquí amb nosaltres? — diuen els de la cambra fotogràfica als arribats.

I el nedador, obedient, es torna a submergir i ofereix als objectius el millor dels seus somriures.

Però els fotògrafs no estan contents, encara. Ara cal fer somriure les autoritats, cal que el President abraçi el triomfador i el batlle estrenyi la mà a les nedadores.

—Així, així estan bé. No es moguin.

Però, ai!, que hi ha un fotògraf que encara no estava preparat; i exigeix que el somriure i l'estreta de mà durin cinc segons més.

El cinquanta per cent de la simpatia i de la bona gràcia democràtica dels governants, és obra dels repòrters gràfics.

ANDREU A. ARTIS

L'APERITIU

Pilotes. — Quan nosaltres érem menuts, jugàvem amb aquelles pilotes malcarades de pell cosida, folrades d'essències infernals, que quan t'anaven a parar al clatell et feien un trau fins a la medulla. Eren uns pilotes que rebotien contra la paret d'estudi o contra les quatre punxes negres d'un jesuïta. Ara amb aquestes pilotes només hi juguen els condemnats a mort i les criatures que tenen mals instints. Entre els aparells esfèrics que illuminaven la nostra infantesa, es comptaven unes pilotes de goma pintades de tots colors, amb imatges fascinadores, com per exemple la catedral de Colònia, o una senyoreta que duia el cos com una vespa i arruixava el jaqué del seu enamorat amb unes mirades plenes d'essència de rosa. Quan arribàrem a l'edat d'ésser una mica cafres, ens vàrem dedicar a les pilotes de futbol, que venien a ésser els generals i els bisbes de les pilotes; posseir una pilota de futbol autèntica, en aquelles èpoques, tenia la mateixa importància que ara té pagar un pis de mil pessetes a una dansarina sense contracta.

Després, tant els nois com les noies deixàvem el joc de la pilota, i ens dedicàvem a anar a la Universitat, als toros, als music-halls, a missa de dotze o a passejar amb un gos molt pelut per la banda més sensual del Passeig de Gràcia. Només els que eren profundament tifes i volien enamorar-se d'una manera emmidonada i sense convulsions, es feien socis d'un club de tennis, que aleshores n'hi havia poquíssims, i es dedicaven a rebentar les pilotes pròpies d'aquest esport, amb un cert desmenjament aristocràtic.

Els pares de família no havien de patir gaire per culpa de les insensibles pilotes dels jocs de llurs fills, i no passava el que passa ara, que les pilotes constitueixen un importantíssim problema, i una partida essencial del pressupost de tota persona que s'estima.

Si aneu per les torretes i les torrasses que hi ha a la platja i a la muntanya del nostre país, us adonareu del tràfec que tenen els caps de casa les tardes dels dissabtes a carregar-se de monstruosos paquets de pilotes que costen impressionants fortunes; perquè en l'època que vivim, tothom es dedica als diversos jocs que tenen com a principal finalitat empipar i mortificar una pobra pilota a cops del que sigui, no deixant-la estar mai en repòs i fent-la passar pels llocs més desavinents i més poc agradables.

Avui dia els senyors i les senyores des de l'edat de dos anys i mig fins a l'edat de vuitanta anys, per fer salut i per matar l'estona, utilitzen les pilotes de tennis, de ping-pong, de golf de debò i de golf miniatura; aquestes pilotes són gairebé obligatòries en totes les famílies en les quals hi ha una moral sanejada i uns sentiments anàrquics descolorits. Permeten, aquests jocs de societat, una complicació en la indumentària i en els somnis nocturns de la joventut. Avui dia una dama en plena tardor pot fer-se les illusions esportives i sensuals més intenses, dintre el clos absurd d'aquests golfs que hi ha en tots els jardins de Sardanyola per amunt.

Les pilotes de ping-pong són les més desgraciades, la seva lluentor de clara d'ou els dóna una positiva infelicitat, generalment moren mastegades per un gosset tendre i poc menjador. El ping-pong és un joc a propòsit per a les noies que estan a punt d'enamorar-se, i per a les casades que es pensen que un dia o altre les vindrà a raptar un caníbal epilèptic i comunista. En mig de la seva tristesa, jo confesso que el ping-pong és un joc bastant noble i que té un cert mèrit, si no se n'hagués abusat tant en temps del directori; fins m'atreviria a dir que no tindria cap inconvenient d'enamorar-me d'una campiona de ping-pong, amb tota la vanitat esportiva que això comporta.

Ara, amb el que ja em sembla que no es pot transigir de cap manera és amb el golf miniatura. Jo sempre he cregut que el golf autèntic era una d'aquelles grans ensarronades que s'han inventat els anglesos per presentar-se davant de la humanitat amb aquell aire d'irreductibles panteres de la distinció. El golf, he sentit dir que és tan i tan higiènic i que serveix per al foment intensiu de l'adulteri; això ho diuen els defensors d'aquest esport que van al camp de golf amb el mateix entusiasme que van a visitar el dentista.

Però malgrat el que es pugui objectar en contra del golf, aquest esport té un cert arabesc que el fa tolerable, i fins comprenc que hi hagi qui hi perdi la gana. El que no comprenc és la gràcia ni la solta del golf miniatura, ni comprenc la passió de les persones greus del nostre país, que deixen les Corts constituents per anar a matar hores en un jardí públic o privat, i a barallar-se per si jo n'he fet 74 o tu n'has fet 82. I aquest joc tan actual és el que ha vingut a complicar les obligacions del cap de família davant de les fàbriques de pilotes.

El golf miniatura, que com a esport és la mínima quantitat, i que, naturalment, està a l'abast de totes les musculatures, ha produït en el cor femení el rebombori esportiu més gran que s'ha vist d'ençà que el món és món. La fúria i la passió que en un moment no gaire llunyà va despertar el futbol, no són res al costat d'aquest remenament de terres, d'aquest inventar obstacles, d'aquests monuments minúsculs, d'aquests observadors sense solta ni volta, en els quals, si hi va a parar la pilota, produeixen en l'esperit del jugador la catàstrofe d'una deshonra de la qual difícilment es podrà aixecar; tots els tinglados que es munten al voltant del golf miniatura ultrapassen les coses que fins ara s'han dit de la maçoneria, del nudisme o del poder truculent dels jesuïtes.

Heu de precisar que en el nostre país hi ha mils persones amb una certa posició, que ara ja no pensen en els perills de la baixa de la pesseta ni en la importància de la F. A. I.; l'estómac, el cervell i el fetge d'aquestes persones depenen exclusivament del golf miniatura. La pilota que s'etziba contra tots els obstacles creats per la imaginació torturada, avui dia és l'únic patró de la moneda de la felicitat.

Jo no sento cap odi pel golf miniatura, l'única causa que em mou a combatre'l és la por de no ésser una més de les seves víctimes.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

EL JOIER DE MODA

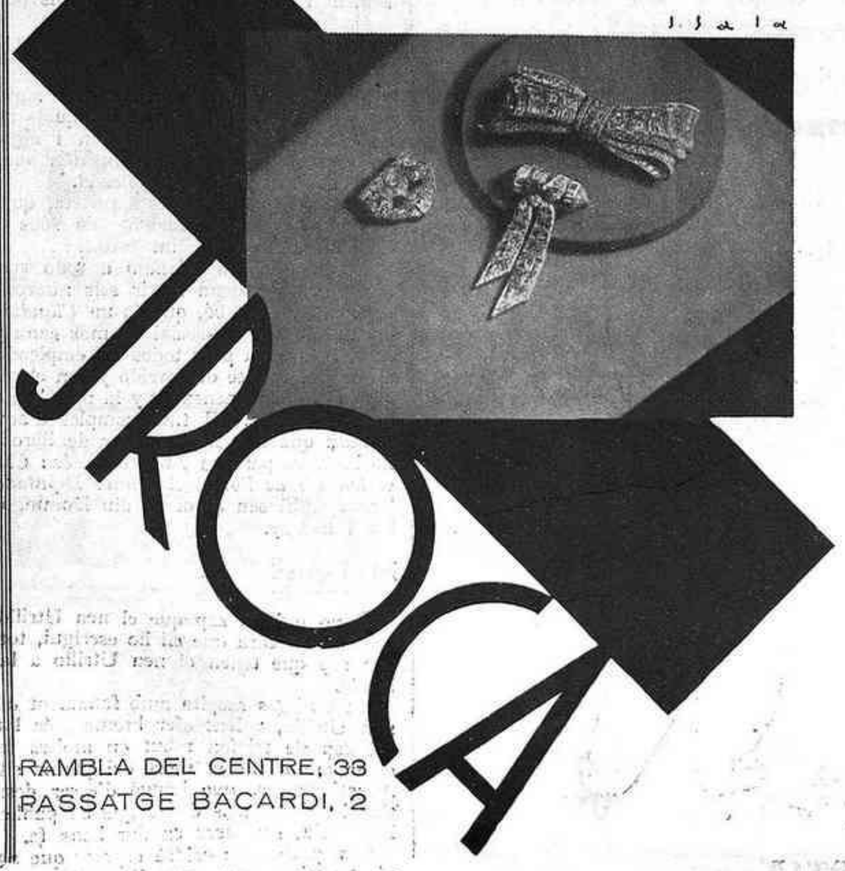

RAMBLA DEL CENTRE, 38
PASSATGE BACARDI, 2

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

RECEPTOR RADIO
«CLIMO»
DIRECTE A LA CORRENT SENSE ANTENA
Màquines parlants elèctriques per salons i grans locals públics. — Discos. — Accessoris de Ràdio i material elèctric en general. — Demostracions diàries. — Receptors de les més acreditades marques
Consell de Cent, 266
(entre E. Granados i Aribau)
Telèfon núm. 23058
BARCELONA
RAMON CLIMENT

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL POLITIC LLEIAL

Alcalá-Zamora

Tot Catalunya ha seguit amb febre el debat parlamentari de la setmana passada. I ja abans de venir l'hora de la disputa de les sobiranies i les llengües, tot Catalunya confiava en la lleialtat d'un home: el president Alcalà-Zamora. La lleialtat d'aquest home i la nostra confiança es corresponien fins al grau màxim. La confiança dels catalans no podia anar més enllà: la nostra sort estava a les seves mans. Però la lleialtat té un límit: ningú no pot exigir un salvament quan es cala foc, quan les flames han envaït tota la casa i és imminent el perill d'ensorrar-se la volta. L'amistat i la lleialtat d'Alcalà-Zamora han arribat fins al grau heroic.

Catalunya ha estat de sort. L'home lleial que s'ha encarregat generosament de la seva defensa no podia ésser ni més prestigiós ni més hàbil. Hem tingut al nostre servei l'home més noble del règim nou, el Pare de la República, i d'escreix tota la pompa de la retòrica castellana i una habilitat parlamentària del millor estil.

D'aquí estant, els catalans, carn viva del debat, ens adonàvem perfectament de l'interès dramàtic de la històrica sessió de les setze hores. Vèiem clarament que el nostre defensor s'hi jugava la pell tant com nosaltres, més que cap de nosaltres, en aquell debat. I, no obstant, no és natural que el defensor converteixi l'afer que pledeja en una qüestió personal. Fou la deslleialtat dels altres el que el va decidir a jugar fort fins a comprometre tot el seu esdevenidor polític. I quan l'adversari se'n va adonar, va caure en l'abjecció que tan irritava a Goethe de convertir la disputa en una qüestió personal. I ni l'enemic va recular davant de l'abjecció, ni el nostre defensor va témer el risc. I la deslleialtat dels uns i la lleialtat de l'altre va arribar a un mateix grau en aquesta cursa divergent de sentit moral.

Diputats i periodistes, tothom ha reconegut que hi havia tant interès a enfonsar l'Estatut de Catalunya com el seu defensor voluntari. I aquest és un altre dels aspectes del drama: la ingratitud per a l'home que no té altra tara que la seva lleialtat. I si reflexioneu un moment que el president Alcalà-Zamora és el Pare legítim de la República, l'home que es va jugar la fortuna i la vida per la causa de la renovació d'Espanya, haureu de convenir que l'actitud dels seus adversaris és monstruosa.

Encara que els pobles no tinguin memòria i que la ingratitud sigui el premi dels herois autèntics, hauríem de mirar que els catalans no caiguéssim en aquest pecat contra el president Alcalà-Zamora. Jo que no he votat mai cap foraster, m'atreveixo a dir que si tingués autoritat demanaria que quan arribi l'hora de les eleccions de diputats de la Generalitat, guardéssim el primer lloc de Barcelona per al president Alcalà-Zamora. Aquest nom ilustre hauria

El cap del Govern espanyol

d'encapçalar la candidatura de tots els partits. Crec que en aquesta iniciativa de tributar un homenatge de gratitud al president del primer Govern de la República, he coincidit, o potser he estat precedit, pel diputat de la Generalitat senyor Irla. No conec exactament la idea del comissari de la Generalitat a Girona, però tothom reconeixerà que cap homenatge no seria tan digne com aquest. I si les circumstàncies fessin que el senyor Alcalà-Zamora fos elegit president de la República, i en el cas que aquesta elecció precedís les eleccions de la Generalitat i no es considerés correcte posar a discussió el nom del cap de l'Estat, hauríem d'estudiar una forma escaient d'homenatge. L'efígie en bronze d'Alcalà-Zamora presidiria agradablement l'indret més vital de la Generalitat: amb la seva testa d'idealista es podria inventar un Sant Jordi magnífic, armat com un cavaller, matant el drac de l'unitarisme borbònic.

Si tinguéssim la sort de poder oferir al senyor Alcalà-Zamora un lloc en la nostra Generalitat, la presa de possessió del càrrec es prestaria a un homenatge d'una grandesa incomparable. En tots els casos, si el president Alcalà-Zamora accedeix a la invitació d'assistir a l'homenatge del poble català, en aquell dia solemne veurem una marxa de tot Catalunya sobre Barcelona.

MANUEL BRUNET

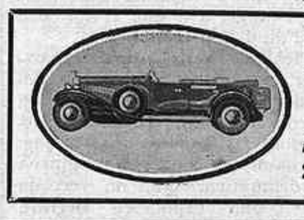
Hispano Suiza
Automòbils
20 CV - 46 CV

Mirant a fora

Els periodistes a la S. de les N.

Segons Wellhoff, són de tres classes, com els vagons d'un tren.

Els primers es mouen amb majestat. Se'ls atorguen audiències privades que fan envejа a llurs collegues no tan sortosos. Es consideren com diplomàtics i, a les cerimònies oficials, llueixen tantes condecoracions com un plenipotenciari.

No diuen mai: «Curtius m'ha dit», sinó: «He dit a Curtius». Són donadors de consells, no procuren informar l'opinió pública, sinó canalitzar-la en un sentit o altre. Caminen a poc a poc, com afeixugats pels decrets d'Estat.

Els segons es desviuen darrera la notícia. Coneixen particularment un delegat o altre. Un ha estat el primer de saber que l'anschluss aniria a l'aigua, o les repercussions del pla Hoover. Els vespres es reuneixen a la cerveseria Bavària.

Els tercers van de bòlid. Voldrien estar a tot arreu alhora. Pateixen, si assisteixen a l'Assemblea, sabent que Curtius i Briand celebren una entrevista a l'hotel de Bergnes. Assalten delegats captant una informació. Són conscienciosos i fan tard sempre.

Briand i la premsa

Però a tots els de les tres classes, Briand sol fer les mateixes terribles declaracions:

—La premsa és una gran potència, però l'efecte que produeix és relatiu. De vegades va bé per llançar alguns homes polítics que comencen la carrera, però jo que ja quasi l'acabo...

»La premsa sovint fa el que ella en diu «campanyes», en les quals rarament van junts l'heroisme i la veritat.

»Em podeu creure, el públic ja no és tan idiota que es cregui tot el que llegeix.

»Avui dia la premsa ja no pot fer tant de mal com abans. Això sí que és un progrés.»

Pacifisme xinès

Xina ha estat elegida al Consell de la S. de les N.

—Ara ens veiem recompensats de tants segles de pacifisme—exclamà un delegat xinès en saber el resultat de l'elecció.

Com que la frase causà una certa sorpresa en els que la sentiren, sobretot per venir d'un home d'un país on tot sovint hi ha revoltes i guerres civils, el delegat hagué de completar el seu punt de vista:

—No en dubteu, els xinesos som el poble més pacific del món. Hem inventat dues coses: la pólvora i la brúixola. Doncs bé, no hem fet servir mai la pólvora per barallar-nos amb els nostres veïns, ni mai ens hem servit de la brúixola per desembarcar a Europa.

Gandhi «gentleman» anglès

Quan Gandhi arribà per primera vegada a Londres, tenia divuit anys i moltes ganes d'europeïtzar-se. Almenys escriu ell mateix en la seva Vida:

«Els vestits que havia dut de Bombay em semblaven impossibles de portar a Anglaterra i en vaig encarregar de nous als Magatzems de l'Exèrcit i de la Marina. Vaig comprar també un barret de copa que em costà dinou xillings. Encara no satisfet, vaig comprar per deu lliures un vestit a Bond Street. No vaig trobar correcte de portar una corbata feta i vaig apendre de fer-me'n el nus. Cada matí perdia deu minuts davant un gran mirall, assajant de fer el nus d'una corbata i fent-me una clenxa com era moda aleshores. Com si tot això no fos prou, em vaig aplicar a altres detalls conduents a fer de mi un gentleman anglès.»

Aquests detalls eren pendre lliçons de dansa, de dicció, de violí, etc. Però aviat es va adonar que perseguia un «fals ideal».

Si l'aprenentatge de vestir bé no li haurà servit de res, de totes maneres les lliçons de dicció li han estat útils, ja que els seus companys de Taula... Rodona han trobat immillorable el seu accent anglès.

Retorn

Qui hauria pogut suposar que en aquesta època de tan complicada economia s'hauria tornat al canvi de productes, a estil de l'home primitiu o dels salvatges oceànics?

I, amb tot, això acaba de passar als Estats Units. La Federal Farm Board, no sabent què fer dels seus excedents de blat, ha canviat 25 milions de bushels *per un milió 50,000 sacs de cafè del Brasil. I al Kansas, els colliters paguen en blat totes les compres que poden. Fins sembla que els pastors han fixat tarifa de casament, deu* bushels *de blat.*

A LA SOCIETAT DE LES NACIONS

La delegació espanyola

Acabades les reunions de Ginebra d'aquest any, és convenient cridar l'atenció sobre el paper que en elles ha jugat la delegació de la República Espanyola, com a començament d'una actuació que pot ésser molt beneficiosa per a Espanya i per a Europa.

Fins ara, Espanya, sense una política internacional definida, estava representada en el concert de nacions de tot el món, per un

El president de l'Assemblea

grup de senyors que no tenien cap lligam amb els veritables sentiments del seu país. La tasca d'aquests representants estava perfectament enquadrada dintre l'esperit de la S. de les N., però com que, d'altra banda, representaven un govern deslligat en absolut d'aquest esperit, essent la seva actuació fruit d'amistats contretes en terres estrangeres més que d'un veritable sentiment que els animés, o conseqüència d'una necessitat nacional, les seves opinions—si és que se'ls pot donar aquest nom—mancaven en absolut d'autoritat.

La delegació espanyola, trist és confessar-ho, feia una certa gràcia a les grans potències i era tractada amb la bonhomia amb què es tracta a qui, desproveït d'idees pròpies, no fa mal a ningú.

No és estrany, doncs, que aquest any la delegació de la República Espanyola fos esperada amb una certa curiositat. El canvi de règim a Espanya havia portat gent nova al poder, que representaven l'esperit de la nova Europa.

La delegació de la República Espanyola no va defraudar. Tant des de la tribuna de l'Assemblea com a les Comissions, les seves paraules foren escoltades i acollides amb gran simpatia. Espanya estructurava la seva política interior d'acord amb l'esperit de la S. de les N.; les declaracions dels delegats espanyols no podien, doncs, deixar de produir molt bon efecte.

En una Assemblea on ningú no gosava dir res, on tots els problemes eren escamotejats, sense comparació amb les altres Assemblees, perquè les preocupacions polítiques, socials i econòmiques eren massa fortes per fer declaracions decisives, l'actuació de la delegació espanyola potser hauria pogut ésser més valenta. Però no va voler tampoc posar el fet d'Espanya com a exemple per produir una pertorbació en l'Assemblea ja el primer any de presentar-se.

L'actuació de la delegació espanyola a la S. de les N. ha estat el plantejament i l'inici d'una política nova. Res més. Ara cal que aquesta política internacional vagi prenent forma en futures intervencions.

La situació d'Espanya amb el canvi de règim és excellent per reintegrar-se en el concert de nacions amb un paper de primera categoria. Perquè els primers papers estan destinats no als nacionalismes ferotges, com abans, sinó als defensors de la ideologia pacifista i paneuropea que la República Espanyola pot representar amb tota autoritat.

Fins ara Espanya estava de fet totalment apartada del concert de nacions. I la monarquia no podia canviar aquest estat de coses perquè era impotent per a un nacionalisme imperialista i el seu pacifisme no procedia d'un pensament clar i concret, sinó d'aquesta impotència.

La reintegració a Europa és, doncs, feina de la República, que representa els nous corrents d'opinió internacional.

A Espanya tot està per fer. En organitzar-se ara intensament, pot fer un gran salt endavant i col·locar-se davant d'altres països més o menys importants, i no obstant més influents.

I no cal perdre de vista, en organitzar-se, tot el nou pensament que es dibuixa a Europa, polèticament, econòmicament i socialment.

L'organització interior d'Espanya ha d'ésser una base per a la seva política internacional, que tants beneficis pot reportar a tota la democràcia europea.

La tribuna d'Espanya enfront dels problemes mundials està a la S. de les N. amenaçada per tants imperialismes inconfessables! Cal no perdre-ho de vista. Desaprofitar aquesta ocasió de reintegrar-se a Europa, afavorint al mateix temps alts fins de democràcia internacional, seria una negligència imperdonable.

Es per això que cal felicitar la primera delegació de la República Espanyola, la qual ha sabut posar la primera pedra d'una nova política exterior espanyola.

W.

Sentiu cansament? Acudiu a la CAFIASPIRINA que reanima les forces, sense afectar el cor ni els ronyons

BAYER

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

—Aquestes ostres són petites i estan passades.
—Si estan passades, millor que siguin petites.

(*Vart Hem*, Estocolm)

—Saps la diferència que hi ha entre un taxi i un tramvia?
—No.
—Està bé. Així, pendrem un tramvia.

(*College life*, Nova York)

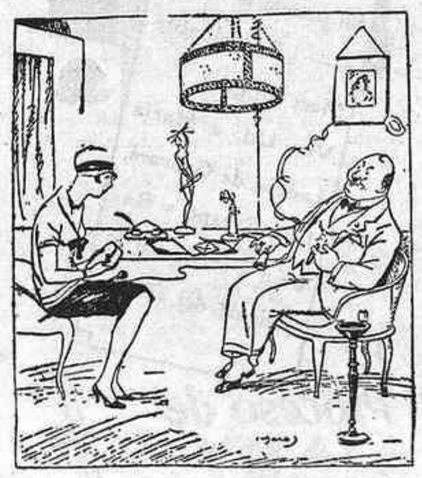

—I per què va deixar la casa?
—La senyora de l'amo va començar a dir que jo coquetejava amb el seu marit.
—Està bé. Pot venir des de demà mateix.

(*Le Rire*, París)

—Com acaba aquesta història?
—D'allò més malament. Figura't que ell es mor i ella torna amb el seu marit...

(*The Passing Show*, Londres)

El fill del fondista fa una suma

(*Life*, Nova York)

Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

UNA ALTRA INAUGURAL

"Petit Café"

Petit café, el film Paramount amb el qual el Coliseum ha inaugurat la temporada, és un film de Ludwig Berger, segons una comèdia de Tristan Bernard.

No sabem si en confeccionar el seu film el cèlebre director alemany haurà tingut a la vista la cinta que una casa francesa va rodar, en els bons temps de Max Linder, sobre el mateix assumpte. Un film aquell que sempre serà bo de recordar, per tal com és obra força reeixida que avui encara tothom tornaria a veure de gust.

El *découpage* de la cinta de Ludwig Berger és ben distint del de l'obra francesa, cosa que no ofereix res de particular si hom té en compte que aquella era, naturalment, una cinta muda i ara estem davant d'un film parlat, on les paraules pesen molt dins l'economia total de l'obra. La introducció del factor verbal no podia sinó modificar profundament l'ordenació del film.

Essent l'obra inspirada en una peça de teatre i comportant aquesta un diàleg de qualitat, era d'esperar que aquest seria posat a contribució d'una manera generosa, i efectivament, hom va a veure el film, però també a escoltar el diàleg. Moltes paraules, i tot i així, ningú no gosarà dir que aquest film sigui un film aturat i rígid. Hi ha un cert moviment fàcil que no s'interromp—llevat en els passatges lírics—, que els intèrprets animen amb llur talent i que l'anècdota sobretot condueix amb seguretat.

Amb tot, el film no satisfà. En conjunt és una cinta que no sobresurt d'una discreció moderada; és dins el to corrent d'un film Paramount en tot el que fa referència a la posta en escena, al *cast* i a l'aspecte pròpiament tècnic. Darrera la màquina—, i això és l'important—no s'endevina un temperament, i no és que Ludwig Berger no sigui un temperament, però potser no ha pogut retrobar-se en un tema estrany al seu tarannà, o bé ha estat incapaç d'entusiasmar-se davant d'un assumpte que sembla no servir sinó per un joc de sobretaula; sense amb això voler malparlar d'aquesta mena de jocs que si més no demanen enginy, que no és pas poca cosa.

En el film francès, i per això l'hem citat, hi havia tot un ambient, tot un esperit d'humor, sense caure en la caricatura; hi havia, en una paraula, un temperament que donava com un *avant-goût* del que havia d'ésser més tard l'humor d'un René Clair. No ha pogut retrobar aquestes qualitats en el film que ara ens donen. Jo voldria extreure del film en qüestió tota la gràcia de les situacions deguda a l'originalitat de Tristan Bernard, per veure quines gràcies pròpiament cinematogràfiques restaven.

Maurice Chevalier canta, i unes quantes vegades, i això que el tema no sols no l'hi obliga, sinó que quasi no l'hi permet. Les cançons entren doncs si us plau per força dins el film, sense defugir per res el convencionalisme. Actor apreciable, potser encara hi guanyaríem si no fes tan el pallasso, per bé que sembla que això és el seu fort.

Hi ha una cançó, la del *cucut*, que és deliciosa; les altres són dins la classe, volem dir que són del gènere estendarditzat Chevalier.

En la mateixa sessió, la Paramount ens oferí el primer film d'una nova sèrie titulada *Gràfics Paramount*. Haurem de conèixer més títols per veure el que val aquesta novetat. Hi ha, en el que vàrem veure, un reportatge submarí i un altre sobre litúrgies de l'Extrem Orient, excellents tots dos. Després segueixen unes quantes *intimitats* de Clara Bow, que són com si diguéssim un anunci intelligent.

Creiem que aquestes intimitats interessen enormement gran part, potser la més important numèricament, del públic que va al cinema. Interessen molt, i no comprenem per què les cases productores no aprofiten més sovint aquest interès per prodigar la propaganda en aquesta forma. La vida íntima dels ídols del públic, el que fan, com mengen, com juguen el cinema, podria, amb trampa o sense trampa, fer-nos-ho veure amb gran delectança per a molts, que no per això minvarà llur ilusió per les *stars*, com algú temia. Hem vist Clara Bow i la seva casa, Clara Bow i el seu gos, Clara Bow i la platja on cultiva la mandra.

Només se'ns acut que fer el reclam de Clara Bow ara que la noia ha d'abandonar el cinema, és un xic inactual.

J. PALAU

Maurice Chevalier i Yvonne Vallée en «Petit Café»

Vegeu
Petit Café
per
Maurice Chevalier
Significa renunciar estar tris durant una llarga temporada

Avui al
Coliseum
Es un film Paramount

Urquinaona
Sorollós èxit
Tots els dies

La seva obra cabdal
és un film Paramount

PANORAMA

El Congrés Hispano-Americà de Cinematografia

En entrar en màquina aquest número, continuen encara els treballs preparatoris de la Comissió catalana del Congrés Hispano-americà de Cinematografia que s'ha de celebrar a Madrid durant la primera setmana d'octubre.

El nostre redactor de cinema ha defensat una ponència destinada a interessar als poders públics en la creació d'un arxiu de films, que ha estat acceptada íntegrament, així com la del nostre collaborador Díaz Plaja. Hi ha nombre de ponències sobre cinema amateur i cinema educatiu, de les quals donarem compte com es mereixen, més extensament.

«Alfombra mágica Fox»

Acusem rebut del catàleg de la Fox que, amb el títol de *Alfombra mágica*, acobla els primers títols dels nous documentals sonors que sobre diverses qüestions de geografia, història natural, antropologia i folklore acaba d'editar la famosa casa.

Es tracta d'una col·lecció importantíssima de documents, en la confecció dels quals hom ha disposat de les darreres adquisicions tècniques del cinema. El so sobretot hi és emprat d'una manera sistemàtica i amb una finalitat estrictament documental.

La importància adquirida dareramente pels noticiaris, on la informació s'ajusta a una concisió epigramàtica, indica prou bé l'interès que hi ha a substituir aquella brevetat per tota l'amplitud d'una conferència, i a això respon la nova producció Fox.

«Fermín Galán»

S'està enllestint la producció nacional que porta aquest títol, fidel reproducció de les jornades històriques de Jaca.

Hem vist algunes fotos del film. En una d'elles hem pogut veure la proclamació de la República a Jaca, escena reconstruïda amb totes les de la llei. En una altra hi ha una vista de la carretera que porta a Jaca. Hom hi pot veure un representant del clergat, un altre de la milícia i un altre dels naturals del país, aquest darrer amb un ase.

El bo del film és que a més a més dels personatges reals, és a dir històrics, n'hi haurà també d'allegòrics. D'acord amb la moderna escola russa, hi haurà símbols. Així en el repartiment hi ha personatges com la Llibertat i el Clar de Lluna.

Ara aneu a saber què tenen a veure la lluna i la República.

Pels de la Paramount

Sembla que finalment la Paramount adopta ja d'una manera definitiva, per a la seva producció americana, el recurs de les paraules castellanes impreses a baix de les escenes, a fi que l'espectador pugui seguir l'argument.

No discutim la validesa d'aquesta solució, que té el gran avantatge de no trencar mai el ritme i la marxa del film. Però hi ha l'inconvenient del lleig que fa el cartell immòbil damunt l'escena, i aquest inconvenient és prou gros perquè calgui fer el possible per reduir-lo, fixant rigorosament la durada de la seva projecció, durada que s'ha de reduir al mínimum. Ara passa que hi ha temps—i no exagerem—per llegir fins a cinc vegades els rètols. Ja sabem que no tothom llegeix tan de pressa, però no fóra difícil escurçar la durada de llur projecció sense inconvenients per ningú.

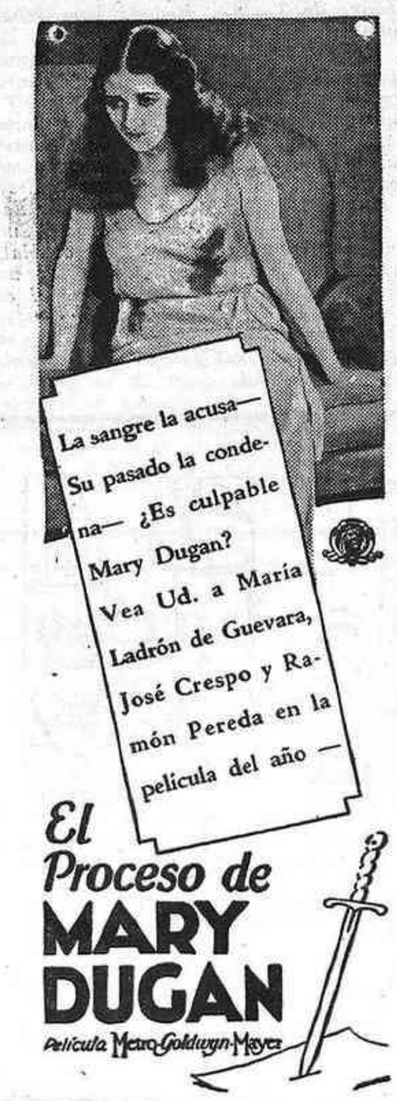

Expressionisme i Impressionisme

El cinema, com ja s'ha ben estudiat, té ben marcades dues etapes quant al fons: una objectiva i subjectiva la segona.

Però en cada una d'aquestes dues etapes es poden destriar dues formes d'expressió; les dues formes que s'han vingut a dir: impressionisme i expressionisme.

1.ª ETAPA: OBJECTIVA

Deixem de banda les primeres proves dels anys 1895 al 1900, en què es fan cintes d'una vintena de metres encara no, que eren solament un dels múltiples actes que ens reporten les revistes avui. Per exemple: *La sortida dels obrers dels tallers Lumière* (els inventors del cinematògraf), *L'arribada del tren a l'estació de Lyon*, etc., etcètera. Pures documentals de paisatges i costums. Simples impressions.

Tenim l'antinòmia, que s'assenyala entre el cinema europeu i l'americà, deguda al fet que el cinema europeu és fortament expressionista, mentre que l'americà és impressionista.

a) *Europa: expressionista.*

La iniciadora del cinema, França, des de la primera producció amb argument: *Història d'un crim*, en 105 m., per Zecca, el primer director que tingué la Pathé, ha marcat un dramatisme exagerat. Melodrames, reconstruccions històriques, novelles o menys que novelles: fulletins sentimentals. Amb tota l'exageració que reclamaria el teatre sense l'ajuda de la paraula.

No cal dir Itàlia. Films i artistes expressionistes per excellència. Pellícules d'evocació històrica i de gran sumptuositat en la decoració, com *Cabiria, Delenda Carthago, Marc Antoni i Cleopatra, Juli Cèsar*, etcètera. Als assumptes històrics seguiren els de passió dramàtica. Qui no recorda els estiraments d'una Francesca Bertini, d'una Lida Borelli, d'una Pina Menichelli?

I el mateix Alemanya (lloc de les polèmiques més fortes sobre expressionisme i impressionisme). G. Charensol divideix la producció alemanya en tres etapes i la que correspon a l'etapa objectiva la titula: Expressionista.

La primera producció important alemanya: *La princesa de les ostres*, és tota una farsa interpretada per una artista de moviments grans com Ossi Oswalda i dirigida per l'avui famós Ernst Lubitsch, que llavors era espòs d'Ossi Oswalda.

Un director ben expressionista és Fritz Lang (*Els Nibelungs, Metròpolis, Spione, Una dona a la lluna*) i l'actor més expressionista: Emil Jannings.

b) *Amèrica: impressionista.*

Films de l'Oest, simples sense cap classe d'interpretació. La cambra cinematogràfica, amb més moviment, estalvia exageració i teatralitat als actors, al temps que augmenta el seu impressionisme.

Trama única per a tots els films, variant sols les documentals de les muntanyes amb els seus *cow-boys*.

La mateixa diferència es constata amb les bandes còmiques. A Amèrica són pures sensacions d'estropici i caigudes. Són clàssiques les de Tomasín. A Europa Max Linder interpretava pellícules en les quals la comicitat radicava en els *quidproquos*, com qualsevol sainet, i amb els gestos i cara d'ell.

2.ª ETAPA: SUBJECTIVA

Ja no es marca una separació per continents. Mentre el cinema americà influeix decisivament a Europa, d'aquesta marxen cap a Amèrica els seus millors directors: Murnau, Lubitsch, Paul Leni, Pupont, Alexander Korda, Jacques Feyder, Sjostrom (Seastrom), Stiller, Paul Fejos, etc. Europeus, també, Sternberg i Stroheim.

Encara que la maturitat a què ha arribat el cinema fa que les pellícules siguin totes més ponderades i que les exigències comercials obliguen els directors i els actors a fer de tot, és possible de seguir classificant les dues formes: expressionisme i impressionisme.

a) *Expressionisme.*

Romansa sentimental, de S. M. Eiseinstein, és un màxim esforç d'expressió de diversos estats d'ànima per mitjà del paisatge. *La caiguda de la casa Usher*, de Jean Epstein, igual (quan els ànims estan en màxima tensió es trenquen per elles soles i d'una a una totes les cordes d'una guitarra). El mateix amb els films escandinaus, amb ambients que actuen directament sobre la psiquis (encara que realitzat a Amèrica, pot servir d'exemple *El Vent*, de Sjostrom).

En *L'Exprés blau*, de Trauberg (procedent de la Feksi—escola de l'actor excèntric—), aquell tren és una expressió ben intensa de tot un xoc de sentiments de diversos pobles i classes.

L'expressionisme en l'actor perd molt en aquesta segona etapa, perquè és, ja, una norma sabuda que, per raons de distància, el gesticulat en el cinema té d'ésser molt més sobri que en el teatre. Són els actors europeus els que encara no s'hi han adaptat del tot.

b) *Impressionisme.*

Cap escola més impressionista del jo interior, com la sobrerealista. Les seves obres cinematogràfiques no es poden considerar, però, com impressionistes, perquè són films on per sobre de tot hi ha una tesi i la finalitat de crear confusionisme en els esperits. Tal els films de Buñuel: *Le chien andalou* i *L'âge d'or* (abans *La bête andalouse*).

Els films que més o menys pertanyen a aquest grup acostumen a desconcertar el públic. Es tracta d'exposició esqueta, simple constatació de fets. Superficialment sembla que tot vagi com una seda. Es clar que per poc fi que es sigui s'hi endevina tot un món de sensacions i de tragèdies íntimes. Més tràgic i colpidor perquè no surt res a l'exterior i no es pren revenja amb ningú.

Un dels directors que més se m'acut a la memòria en parlar així és Herbert Brenon. En *El capità Sorrell* hi ha tota la vida post-militar d'un home. Fets i imatges de cada dia. Un home impassible. La múltiple tragèdia que s'hi endevina, però, arriba a commoure. En el film *Beau Geste* no hi ha altre truc que alterar l'ordre dels fets, deixant truncada l'acció. Gràcies a això es manté la curiositat de l'espectador. Si es seguís l'ordre normal seria una cosa tan insípida com la realitat mateixa. En *El cas del sergent Grischa* es pot repetir el que hem dit d'*El capità Sorrell*. Simple de trama. Original perquè ens dóna la tragèdia de la guerra d'una manera subjectiva. Pesada de detalls realistes i minuciosos. La sensació de l'afusellament ens la vol donar tant pel mitjà impressionista, que arriba a fer coincidir l'espectador amb el protagonista; el mocador que es posa als ulls de Grischa deixa tot el llenç a les fosques mentre es senten i s'entrelluquen les detonacions.

Aquest deu ésser, pel que ens expliquen, el fonament de la modalitat del director rus Dziga Vertov, fundador del Kinok o Pupilla del Cinema, que és la destrucció total del cinema teatral. Principalment en el cas del film *L'home del pren-vistes*.

Són artistes impressionistes que malgrat llur impassibilitat deixen endevinar tota una gama de sensacions interiors: Clive Brook en primer terme, Lewis Stone, William Powell, Greta Garbo, Evelyn Brent, etcètera, etc.

En la part còmica, és eminentment impressionista sense matar la seva riquesa subjectiva: Buster Keaton. Harry Lagdon amb els seus gestos inexpressius i arbitraris. Adhuc en el mateix Chaplin; el millor és el contrari del que expressa, el que se li endevina.

RODOLF LLORENS

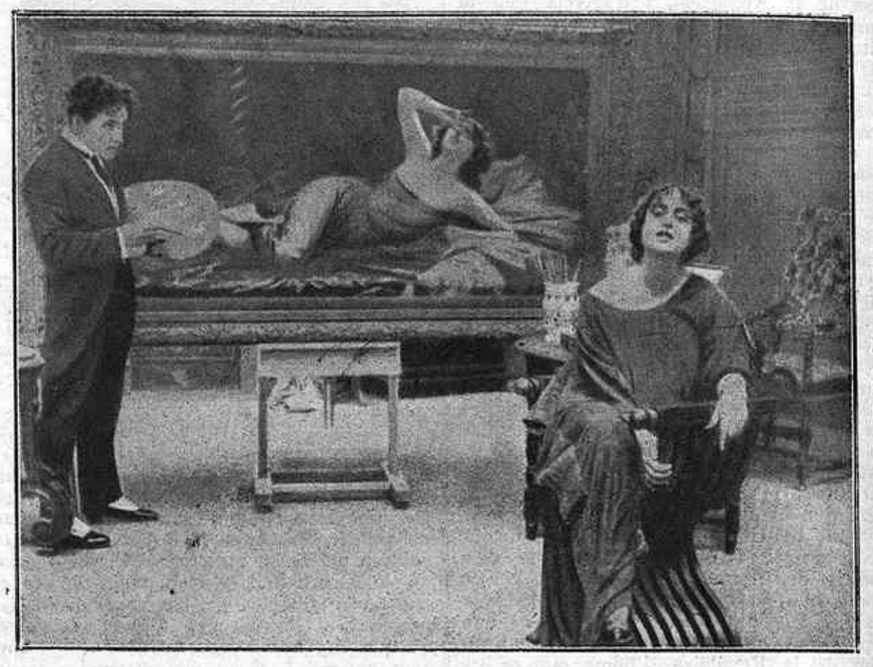

Un film que fou famós: «El Foc» (1916), per Pina Menichelli i Febo Mari

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Hispano Suiza
Camions i Camionetes

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

ABANS DE COMENÇAR

Miscel·lània

Som ja a les portes de la nova temporada. Les companyies estivals—sarsuela castellana, comèdia en valencià, conglomerats d'ocasió, *tournées* comarcals de resultats més o menys migrats, etc.—estan ja acabant el seu fet. Unes amb bona fortuna, altres amb fortuna acceptable, i algunes amb fortuna francament dolenta, ens han fet passar el llarguíssim punt mort d'aquests tres mesos i mig o quatre que s'estan acabant.

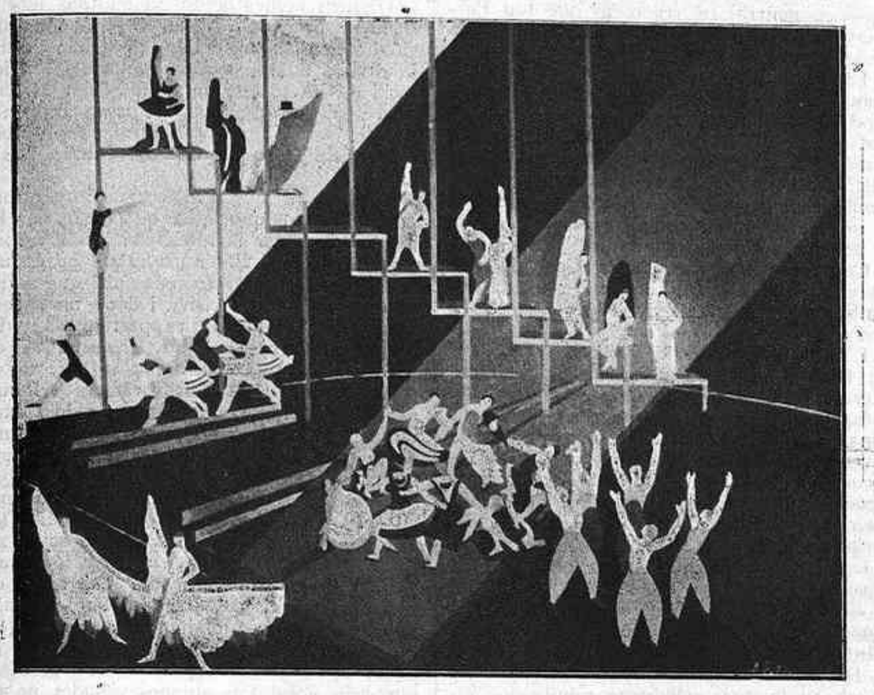

Un model de presentació escènica

En el nostre teatre, cada companyia ha procurat preparar la seva *rentrée* amb allò que li ha semblat que podia assenyalar-li un bon començament. Haurem de veure si la realització correspon a l'esperança.

A part d'alguns intents que sembla que existeixen en un lloc o altre, però en forma que ara per ara ens sembla bon tros incerta i divagatòria, i dels quals la poca notícia que en tenim i el capteniment dels seus conductors, que afecta un cert aire si és no és vergonyant, ens priven d'opinar-ne, ens atrevim a esperar en aquesta nova temporada alguna cosa de bo, de nou, i de ben satisfactori per la nostra escena.

Parlant en termes generals podem dir que, com a satisfactori, ho és ja—i no caldria esmentar-ho—aquell triomf de consuetud d'un determinat autor, sense el qual gairebé la temporada s'aniria escolant sense pena ni glòria amb una estrena cada dos o tres dies o, a tot allargar, cada setmana. Això és alguna cosa, evident, però no ho és pas tot per la vida d'un teatre. Encara que no tots sapiguem que ho digués Aristòtil, en el cap. VII del primer llibre de la seva *Etica*, tots sí sabem que una oreneta no fa estiu.

Demanem que hom tingui present que, ara precisament, no volem qualificar. Parlem en termes generals i constatem uns fets que se'ns posen al davant. Deixem de banda el que són uns exemples isolats, tan lloables com es vulgui, i d'aquests fets que constatem en prenem allò que considerem més representatiu: un teatre ha d'ésser alguna cosa més que un sol autor, i una temporada—a part del balanç de l'empresa i del que en pervingui a l'autor afavorit—ha d'ésser també alguna cosa més que cent representacions d'una sola obra.

Del teatre anglès isabelí—hem de dir que guardem totes les distàncies degudes?—podreu treure'n Shakespeare, i quedarà un teatre. Podeu treure'n, després, Marlowe, Fletcher, Beaumont, Jonson, i sereu ben lluny encara d'haver-ne esgotat la riquesa. Us quedaran cinquanta figures més amb les quals podreu constatar l'existència, no d'unes quantes personalitats solitàries, sinó la d'aquell conjunt magnífic que fou el teatre anglès del s. XVII. Igual podrem fer amb l'espanyol i el francès de la mateixa època. En treurem totes les grans fites i no podrem fer desaparèixer l'ample camí que assenyalaven. Hi quedaran els carreus que els donen tota la importància que tenen dins llurs cultures respectives.

Abassegats per altres activitats més premioses els uns, potser per un cansament, ben comprensible, els altres—sense anomenar aquells que es denominen *selectes* (autoseleccionats amb una modèstia exemplar), que en aquest cas no compten—, la nostra escena es troba avui mancada, es pot dir, d'aquells que més podrien fer per dignificar la seva tònica general, per *civilitzar-la* i fer-ne altra cosa que un erm en el qual esclata de tant en tant una flor rara i singular, tan bella com vulgueu, però la seva singularitat mateixa us priva de tota comparança.

Potser els nostres lectors tenen ja notícia que una colla d'escriptors inèdits o molt novençans encara en la lluita teatral es proposa assaltar la nostra escena i fer-hi feina de debò. Hom els anomena «Els Deu» perquè és aquest llur nombre, i el nom de molts d'ells—que ja hem vist estampat en algun repertori—ens és ja garantia d'aquelles qualitats que hem hagut d'enyorar tan sovint en obres que ens han estat ofertes; a més—cosa important!—no sabem encara que cap d'aquests deu es consideri un geni incomprès. Ells poden fer molt i molt, i és d'ells que esperem la revifada del nostre teatre aquesta temporada. Tan de bo no ens equivoquem i puguem veure enriquir-se una mica el nostre panorama escènic amb les seves obres.

Això potser és segur. Però, desgraciadament, el que també és segur és que haurem de topar amb les mateixes misèries de la posta en escena amb què hem topat sempre, malgrat tots els esforços que hi pugui fer el director que sigui. Sense parlar de les tècniques modernes ni antigues en aquest respecte, ens hem de referir només a la misèria i a la deixadesa en què contemplem aquelles decoracions de paper, empolsades i rebregades, transparents i tremoloses, aquelles portes i finestres que mai no tanquen, mobles vells i desllustrats, robes arnades, accessoris de cartó, purpurina i llauna. Si alguna vegada hom intenta sortir-se d'aquest magatzem de drapaire és per caure-hi després més de ple.

Aquesta poca cura es tradueix necessàriament en el poc respecte a les obres que s'han d'executar, la més gran part de les acotacions de les quals es negligeixen, o s'han de negligir per força. S'ha de prescindir massa sovint d'allò que és essencialment el teatre: el conjunt d'un grapat de factors, l'harmonia dels quals és el que fa l'obra. Si llur complexitat és desconsiderada, l'obra n'esdevé perjudicada en allò que li és essencial: la seva representació. No es tracta tampoc de disponibilitats pecuniàries, sinó d'un sentit del conjunt, ajudat per tots els elements que hi intervenen.

I un d'aquests elements és l'actor—o actriu—. Cal que l'actor es faci càrrec que és ell qui està al servei de l'obra, i no aquesta al del seu lluïment. Cal que no compti tant amb ell, que compti més amb les exigències de la producció que ha d'interpretar i amb la voluntat del seu autor que no amb el seu criteri personal i el seu gust particular.

No sabem si és el fruit d'alguna escola *naturalista*—i en aquest cas caldria que els seus deixebles abandonessin el teatre en vers—, però és cosa que ens fa esgarrifar veure l'obstinació amb què la majoria dels nostres intèrprets s'entrenen a sabotejar els versos de les obres que representen. Si no fos que de tant en tant llur mateixa musicalitat se'ls imposa malgrat ells mateixos, que hom s'adona de les transposicions, de les metàfores, dels consonants que d'ací i d'allà treuen el cap, no hi hauria manera d'endevinar, pel treball de l'actor, que es tracta d'una obra versificada. Si l'autor ha escrit en vers, no es pot demanar al seu intèrpret que la interpreti també en vers? Creiem que una mica de consideració no hi sobraria pas. Si és perquè hom troba el vers massa convencional, s'ha de pensar que encara és més convencional el llenguatge versificat expressat com a prosa.

Hi ha moltes persones—i entre elles cal comptar-hi, pel que es veu, els nostres actors—que es creuen que els versos no són altra cosa que la prosa posada en ratlles curtes amb una rima al capdavall. I, en veritat, són cosa força diferent.

Però tot això són qüestions molt llargues d'escatir. Ja en parlarem un altre dia.

JOAN CORTES

DEL TEATRE CATALÁ

Supervivències

El teatre català de començaments de segle ja el contemplem en perspectiva. Rossinyol, Iglésies i Guimerà, són d'ahir. Això, que sembla una frase, té un sentit dolorós. Salvant tots els respectes per a les individualitats prestigioses que avui aguanten heroicament damunt les seves espatlles el pes del nostre teatre, aquest no té pas la vitalitat ni l'empenta d'aleshores. Els autors no encerten a arribar al cor de les multituds.

Es un fet palpable que el nostre teatre vegeta. Potser hi hagi, per part dels autors, una major suma d'inquietuds i qui sap si un sentit més afinat de depuració que no hi havia abans. Tanmateix no traspuen massa. Pel que es refereix a la qualitat, cal dir que s'estrenen obres—i amb èxit—les quals es podrien aparellar amb les del segle passat sense que s'hi conegués la diferència. El xaronisme encara impera en certs sectors del nostre teatre. I qui sap si el xaronisme en constitueix un element essencial. Això, que pot semblar una heretgia, té una base. El nostre és un país de problemes elementals. I el teatre és un reflex directe del tarannà dels pobles.

No tenim la intenció—i tampoc les aptituds—de fer crítica. Constatem només un fet. Aquest ens dóna a entendre que el nostre teatre passa en aquests moments per un estat, que volem creure transitori, de depressió.

Els nostres autors no brillen amb l'esclat d'abans; tampoc els actors, entre els quals s'observa una decadència palpable. I l'una cosa va lligada amb l'altra. Hi ha una llei estreta de relació en virtut de la qual en els moments d'abrandament teatral els intèrprets guanyen una estima i un prestigi considerable, per bé que, de vegades, excessiu. Ara a penes si tenim actors. Gairebé ens alimentem de records.

Heus ací, doncs, dos aspectes d'un sol fenomen, el qual pot sintetitzar-se en aquella paraula de sentit vague, tan masegada per l'ús: la crisi. Crisi que emana de les obres, i potser de res més, que repercuteix en el clos dels actors i, finalment, en el públic.

Però les obres, tot i que momentàniament passen, endutes pels nous corrents, adquireixen una nova vida, perdurable, si arriben al moll de l'os de les essències humanes. Els actors, en canvi, es troben subjectes a la llei fatal de la desaparició. Per a ells la glòria té un sentit fugaç. Són fills d'una època del teatre, l'encarnació d'un moment, depassat el qual ja no tenen raó d'existir artísticament. Si persisteixen, cauen en l'anacronisme, o en el ridícul, que encara és pitjor.

Compreneu, per exemple, la Munné sense *Les joies de la Roser* o fora d'aquesta obra? En Bonaplata sense *El Ferrer de Tall?* En Borràs sense la *Terra Baixa* o *Els Vells?* Compreneu *Terra Baixa* o *Els Vells* sense En Borràs?

Les qualitats artístiques d'un actor van estretament lligades amb les característiques de determinades obres d'una època del teatre. L'actor no es comprèn, potser no té raó d'ésser sense aquelles; qui sap si, cas de no haver-hi ensopegat, en un moment sortós de la carrera, no hauria passat d'ésser un actor de segon pla. Jo sempre he pensat, per exemple, que les qualitats d'intèrpret eminent que es reuneixen amb l'Enric Borràs, es conclouen i sintetitzen en dues obres: les que hem citat més amunt; totes les altres que ha representat i ve representant encara, en són una irradiació. Es més, fora d'aquelles obres, ens fa l'efecte d'un actor truculent, ple del que se'n diuen recursos—això és, tòpics, o trucs, per a fer passar per bo allò que no és ni dolent—i de vicis, adquirits a força de «barraquetes» teatrals.

Fet i fet, Borràs és encara un actor d'avui? Tinguem en compte que el fet que encara treballi no suposa res; que el fet que se l'elogii d'esma encara suposa menys. I que la seva creació esplèndida del Manelic no l'ha de fer immortal. Borràs és una glòria del nostre teatre. Però això darrer tampoc és suficient. Precisament per això, pot resultar un actor desplaçat, millor dit,

Enric Borràs

depasat, per al qual seria molt millor que visqués del record perfumat dels llorers conquistats pels escenaris, que no pas voler-se mantenir amb una insistència, amb una tossuderia rebeca, en primer lloc, per a sostenir el qual calen, en últim cas, ultra les qualitats artístiques, una considerable reserva de forces físiques. La persistència a voler-se mantenir en un lloc preeminent quan el moment no és oportú pot omplir de grotesc tota una tradició de glòria.

L'any passat, en una lamentable campanya de teatre català suburbial, li veiérem representar un repertori castellà d'obres anacròniques, i a més dolentes de confiança, entre les quals sobresortien *Los dos sargentos franceses, El Jorobado* o *Enrique de Lagardère*. Era, tanmateix, un espectacle lamentable.

Darrerament ha representat al teatre Apolo unes quantes obres catalanes. Les de sempre: *El Místic, Terra Baixa, Els Vells*, etc. No tan lamentable com aquell cal dir-ho en honor a la veritat, però cal fer constar, també en honor de la veritat, que no n'hi havia pas per a entusiasmar-se.

I és que En Borràs, fill de l'època de teatre d'En Guimerà, de l'Iglésies i d'en Rossinyol, és també—com ho és aquell—un actor depassat. Han passat les obres, i ell igualment. Si per aquelles el temps no passa en va, pels actors encara va més de pressa. Aquelles, en venir una revisió dels valors, poden ésser incorporades als clàssics i reviure de nou. Aquests, simples mortals, auriolats per la glòria, estan subjectes a les lleis immutables de la natura, i per la seva part—en això no cal que es facin ilusions—no les poden pas torcer.

JAUME PASSARELL

LA NOVA TEMPORADA

S'alça el teló

La setmana entrant, els aimants del teatre català, tal com solen dir els diaris en aquestes ocasions solemnes, estaran d'enhorabona: els dos teatres catalans pròpiament dits, obren les seves portes. Ens referim — el lector ho haurà endevinat — al Novetats i al Romea.

Ara bé: quines sorpreses ens reserva la pròxima temporada? Tractant-se de sorpreses, el lector ja es farà càrrec que no les hi revelem en aquest precís moment. Molt ens temem, però—totes les opinions són permeses — que el panorama actual del nostre teatre no és pas el més a propòsit per fer concebre esperances desaforades.

El nostre teatre ha agafat aquests darrers anys un trot seguidet i sense sobresalts que difícilment podrà alterar-se. Pam ençà pam enllà, tots ens coneixem, i sense necessitat de presumir d'unes dots especials de clarividència, es pot preveure amb una certa tranquil·litat d'esperit que no tindrem pas ocasions sòbrades per arrencar-nos els cabells, sigui de joia, sigui d'indignació.

Si no fos per por de donar a aquestes ratlles un to massa pessimista, diríem que, fet i fet, ja sabem de quin mal hem de morir.

* * *

De totes maneres...

De totes maneres, és permès, i fins profitós i no cal dir que desitjable, cultivar un optimisme que, al cap i a la fi, no ens ha de comprometre a res. Aquest optimisme resulta justificat quan hom pensa que bé deuen existir unes inquietuds i uns desitjos de renovació amagats a una banda o altra; que bé deu haver-hi un autor, o un actor, o un empresari, o un escenògraf en potència, dissimulat, cohibit sota la capa generosa i entusiasta de la joventut. A la llarga, hom té el dret de sospitar que darrera de la majoria d'autors, d'actors i d'empresaris que ara tenim bé pot existir un caliu de renovació, un grup de gent que s'adoni que potser val la pena de procurar fer del teatre català una altra cosa del que és ara.

I mirant bé, amb paciència i — per què no? — amb amor, hom descobreix el germen d'aquesta generació inèdita. Flota per l'aire enrarit dels escenaris un desig sincer de novetat. La nostra gent de teatre, contra el que es pugui pensar, no s'ha adormit definitivament en el llit de la grisor organitzada. No. Hi ha qui intenta remoure la llosa aplanadora de la indiferència del públic — tasca molt més àrdua, fins direm heroica, del que la gent es pugui pensar.

* * *

Pompeu Crehuet, el conegut comediògraf, inaugura la temporada de Novetats. Crehuet és un valor estabilitzat del nostre teatre i hom té la seguretat que ha d'oferir-nos, forçosament, amb *La segona joventut*, una obra correcta.

Al Romea, Maria Vila i Pius Daví estrenen un poema en tres actes — *L'hostal de la Glòria* — de Josep Maria de Sagarra, el prestigi més sòlid del nostre teatre actual. Aquesta circumstància dóna a la inauguració de la temporada del Romea una solemnitat especial.

Sagarra estrena també una farsa en un acte, al Novetats, que servirà de fi de festa a la vetllada inaugural.

* * *

Els projectes de les dues empreses per la pròxima temporada han pogut ésser llegits en les notes oficioses de la premsa diària. Tots els autors del país prometen, com sempre, estrenar mantes obres i la majoria d'ells, com se sap, solen complir-ho. Al Romea continuaran la tradició, tan profitosament inaugurada ara fa tres anys, de donar a conèixer obres estrangeres de caràcter diguem-ne sensacional. Al Novetats, fidels també a la seva tradició, no esparveraràn el públic habitual amb novetats massa cridaneres.

Entre els escriptors que la pròxima temporada donarà a conèixer com autors teatrals, s'hi compten valors tan estimables com els de Miquel Llor, Joan Mínguez i Angel Ferran. Valdria la pena que el nostre públic es desensopís d'una vegada i demostrés una curiositat, per altra banda ben legítima, per conèixer i animar la labor futura dels tres autors novells que proven fortuna.

J. M. P.

"MIRADOR" TEATRAL

Teatre rus

Al cap de molts anys d'estar-ne del tot apartat, Gorki ha escrit una obra, primera d'una vasta tetralogia política i social, *Segor Bulitxev i altres*, l'acció de la qual es descabdella durant els primers mesos de la revolució russa, sota el govern de Kerensky, però guardant-se de fer-hi figurar personatges històrics. L'intent de l'autor és de mostrar els efectes de la revolució sobre la petita burgesia provinciana i la disgregació dels medis pseudo-liberals de la societat russa d'abans de la guerra.

Quasi simultàniament Sukhotin i Alexis Tolstoi han publicat *Això serà*, obra de propaganda soviètica, encara que el segon dels autors anomenats hagués estat antibolxevista. El tema d'aquesta producció és la guerra imperialista de dotze potències contra la U. R. S. S.: Els pacifistes finlandesos aterren a Leningrad per apoderar-se dels tresors del museu de l'Ermitage, els avions estrangers fan morir mitja ciutat amb gasos asfixiants, els russos sitien Bucarest, els tripulants d'un dirigible francès es converteixen al comunisme, etc. La guerra només dura tres dies i acaba amb la victòria russa.

Però els crítics oficials no s'han mostrat contents d'aquesta obra de gran espectacle. Reprotxen als autors no haver respectat la concepció marxista de la guerra ni consultat els tècnics militars per donar versemblança a l'obra.

El teatre francès contemporani

«L'art dramàtic depèn de la societat on es desenrotlla. El teatre depèn dels costums i de les lleis. A França, en aquest moment, depèn d'idees generals o de modes literàries que corresponen a les condicions de l'esperit en el món, a les seves relacions amb uns fets materials penosos; depèn de costums engendrats per unes condicions econòmiques pertorbadíssimes i molt dures; depèn dels gustos del públic, els quals depenen de la cultura general, la qual depèn, al cap i a la fi, dels principis segons els quals és conduïda la societat: primacia de l'esperit; però, quan aquest està malalt, fa emmalaltir totes les altres coses.»

Almenys així ho assegura Lucien Dubech en la seva crònica habitual a *Candide*.

Convencions teatrals

Del període de teatre francès estudiat per Bissell, de la Universitat de Califòrnia, que s'estén de 1877 a 1914, el 90 per 100 de les obres són fundades en la idea que la qüestió sexual és l'únic tema teatral d'interès.

Els realistes, suprimint les tres unitats de la tragèdia clàssica, les han substituïdes per un altre trio més perillós i més exclusiu. Les tres unitats del teatre francès modern han estat el marit, la dona i l'amant, diu el tractadista anglès.

De totes maneres, potser la qüestió sexual no és, en el fons, el tema del 90 per 100 de les obres teatrals franceses modernes, sinó més aviat una mena de clau on els autors pengen una varietat infinita de temes i de caràcters.

Els dramaturgs anglesos de la mateixa època, en la majoria dels casos, acabaven qurs obres amb un matrimoni (com la majoria de novelles angleses més aviat mediocres, com gairebé tots els films americans convencionals).

Un historiador superficial, jutjant per les obres de teatre, arribaria a la conclusió que totes les esposes franceses són infidels, mentre que les esposes angleses, per més que voregin la caiguda, resisteixen sempre al darrer moment.

Aquest hipotètic, però no improbable, historiador, seria víctima d'unes convencions literàries i d'un especial tarannà que vol que els francesos es pintin més llicenciosos del que realment són i els anglesos, en canvi, vulguin fer creure que són més virtuosos del que realment són de debò. Però, quant a Anglaterra, la virtut ja passa de moda.

Trajos d'hivern
COLORS DE MODA MARRÓ I GRIS AMB DIBUIX DE NOVETAT
STUMBLER
PREUS REDUITS
DIRECCIÓ: **M. PELLICER**
F. VEHILS VIDAL
7, Plaça Universitat, 7

Fàbrica d'Articles de Viatge
Joan Casanovas i Companyia
Especialitat en Caixes d'automòbils, Bagul·s, Maletes, Maletes-Armaris
Tallers, 26. - Telèfon 10623

Per apagar la set quan el calor es sufocant

No begui mai aigua sola; afegeixi-hi Magnèsia Domènech Ment-Llimona o Anís, al seu gust, i obtindrà una deliciosa soda refrescant de propietats digestives, que apaga la set i exerceix una acció molt beneficiosa.

UTILITZI AQUEST CUPO

LABORATORI DOMENECH
Ronda Sant Pau, 71.—Barcelona
Envii'm franc una mostra de cada gust de la Magnèsia Domènech. Acompanyo un segell de o'10 per a despeses de tramesa.
Nom. . . . . . .
Adreça. . . . . . .

CARISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

LA CRISI DE LA PARAULA

Noves recerques

La creació d'una fórmula integradora del moment estètic és, possiblement, el primer manament de tota missió crítica. Pensem, però, com és difícil de precisar allò que viu a redòs de nosaltres, vivent i vibrant i canviant a cada pas. Formular sinopsis damunt la història inalterable representa, simplement, un problema de punt de mira. I, en tot cas, hom pot construir visions diverses de cada moment històric.

Però quan no solament el subjecte és susceptible de canvi; sinó que el mateix camp d'experimentació és imprecís de proximitat, la funció crítica no pot, en encarar-se amb aspectes definitius, fer altra cosa que acumular elements de judici, per tal que la conclusió definitiva pugui ésser formulada un dia no llunyà.

Sembla però evident, ja, avui, que en relació amb el tema que hem proposat més amunt, ens trobem amb una dada bastant clara: la vigència, en el Noucents, de la plàstica—pintura, fotografia, cinema—sobre la lírica—música, poesia, valoradíssimes al Vuitcents.

Més precisament: assistim a hores d'ara a un període de crisi de l'expressió parlada en benefici d'uns altres tipus d'expressió. Jo he intentat d'explicar aquesta crisi, en funció de la naixença del cinema (també podrien explicar-se, per aquest fenomen, el predomini de la nova tipografia, del cartell, de la revista illustrada, de la foto).

Aquesta crisi de la paraula no ha fet més que iniciar-se. Esdevindrà per una reacció normal dins la història de la cultura la seva revalorització? Evidentment. No podem pas creure en una supressió per a passar al domini del gest, com, segons li sembla a Marcel Jousse, imperava en l'home primitiu. Ara, però, ens limitarem a assenyalar el fenomen i a recolzar-lo en alguns textos, que em semblen bastant clars.

Es evident que qualsevol actitud crítica que enfoqui aquest problema ha de topar immèdiatament amb la doctrina maragalliana de la paraula viva. Sembla que la concepció divinal de què la fa objecte en el seu immortal *Elogi*, la preserva de crisi, o de mort. Ben mirat, però, no hi ha tota una doctrina, tot un pressentiment de la crisi de la paraula en aquestes pàgines de Maragall? Fixem-nos que el poeta blasma aquells que fan de la poesia una música inanimada. Les paraules no tenen sentit, en boca de la gent quotidiana. Cal cercar molt per a trobar la *paraula viva*, expressiva, vibrant. Cal anar a sentir els mariners i els pastors. L'emoció de paraules com *Aquella canal, lis esteles, mira...*, no és més que una prova de la manca d'expressivitat de la paraula corrent. Maragall, per altra banda, canta el *silenci expressiu* dels enamorats. Aquesta és també una dada clara. «Les paraules—diu Abel Gance—, dins la nostra societat contemporània, no inclouen mai la seva realització. Els prejudicis, la moral, les contingències, les tares filològiques han pres als mots pronunciats la seva veritable significació. Es sempre el més hàbil, i no pas el més veritable, que s'expressa amb les millors paraules, i ja es valoren més els silencis que els mots.» No caldria recordar l'anomenat teatre del silenci de Jean-Jacques Bernard. Tampoc oblidaríem algunes obres molt expressives de Georg Kayser. Quant al cinema, recordem la troballa interessantíssima de René Clair quan fa rodar en silenci els fragments més dramàtics de *Sous les toits de Paris*.

Hi ha una sèrie d'apreciacions en aquest sentit. La paraula falla al filòsof—Bergson—quan diu que tot sentiment profund escapa al verb, i al poeta—Maeterlinck—quan confessa:

dès que nous parlons
des portes divines se ferment quelque part.

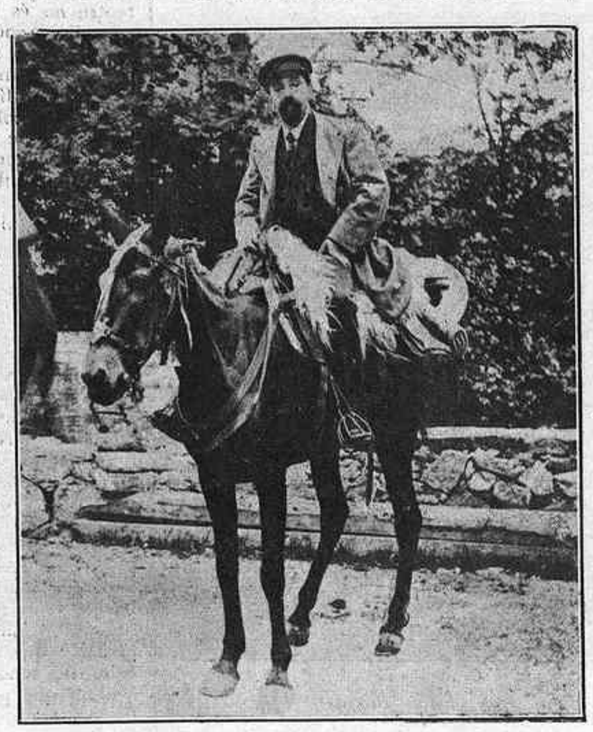

Maragall al Pireneu (1900)

Afegiríem la tesi pirandelliana del *Sei personaggi*, que l'home està voltat de la reixa mentidera de les seves paraules, i no arriba mai a un contacte veritable amb el seu pròxim. I aquella frase lírica de Bréton que a mi m'agrada de repetir: «*et mes paroles étaient le seul éventail que pour dissimuler mon trouble je pusse mettre entre les visages et moi*».

Els crítics, els assagistes, es troben, tan sovint com els poetes, amb aquesta inseguretat verbal. «Que difícil—diu Aldons Huxley—, quan amb paraules es pretén valorar alguna cosa, que difícil és saber el que es vol dir!» Benjamín Jarnés ha parlat també de la tragèdia de les paraules que no rutllen; de les paraules que, situades a l'engranatge mental, no fan funció d'eficàcia. Patim, ha dit Waldemar George, d'una atròfia per a la percepció de la imatge, degut a una civilització excessivament verbalista. Que, a més a més, cal afegir, ha esgotat l'instrument verbal.

Es per això que alguns moviments avantguardistes s'han basat en un blasme de la paraula. «La paraula és morta!», exclama Théo Van Doesburg en el segon manifest de *Stijl*. Caldrà doncs que substituïm la paraula per aquella *éloquence d'yeux* de què Jean Epstein parlava? Si, com crida Abel Gance, el temps de la imatge és arribat, quin avenir quedarà reservat a la paraula? Ja he dit abans que la història de la cultura és un joc d'accions i de reaccions. Estem en un moment en què el *desacord* entre la paraula i l'esperit pren una consciència dramàtica. Rémy de Gourmont ha escrit una frase definitiva: «*les mots et les sensations ne s'accordent que très peu et très mal; nous n'avons aucun moyen sûr que peut être le silence, pour exprimer nos pensées. Que de circonstances dans la vie, où les yeux, les mains, la bouche muette sont plus éloquentes que toutes paroles!*»

GUILLEM DIAZ PLAJA

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS
F. FERRER AYMAR
Claris, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

Ha sortit la nova novel·la de:
Carles Soldevila
EVA
DE MES DE 300 PÁGINES: 5 ptes.
Administració:
Llibreria Catalònia
17, Plaça de Catalunya, 17

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA
Unió de Fotogravadors
Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

VARIETATS

L'invariable Marinetti

Marinetti ha definit la sensibilitat futurista i la seva importància en literatura. No diu res que no hagi dit, en una o altra forma, però com a document divertit en reproduïm uns fragments:

«El lirisme és la «facultat» raríssima d'«embriagar-se de la vida i embriagar-la de nosaltres mateixos»; la facultat de transformar en vi l'aigua tèrbola de la vida que ens envolta i ens travessa; la facultat d'acolorir el món amb els colors especials del nostre jo canviant. Suposeu que un amic dotat d'aquest do líric es trobi en una zona de vida intensa (revolució, guerra, naufragi, terratrèmol, etc.), i vingui, tot seguit, a contar-vos les seves impressions. Sabeu què farà instintivament en començar el seu relat? Tot parlant, destruirà brutalment la sintaxi, es guardarà ben bé de perdre el temps construint els períodes, abolirà la puntuació i l'ordre dels adjectius i llençarà als vostres nervis totes les seves sensacions, visuals, auditives i olfactives, a raig, de qualsevol manera. La impetuositat del vapor-emoció farà saltar la canonada del període, les vàlvules de la puntuació i els adjectius que hom disposa habitualment amb regularitat de reblons. Així tindreu grapats de paraules essencials sense cap ordre convencional.

»...Aquesta necessitat de laconisme no respon solament a les lleis de velocitat que ens governen, sinó també a les relacions multiseculars que el poeta i el públic han tingut ensems. Aquestes relacions s'assemblen massa a la camaradèria de dos vells amics que poden explicar-se amb una sola paraula, un sol cop d'ull. Vetaquí com i per què la imaginació del poeta ha de lligar les coses llunyanes «sense fils conductors», mitjançant paraules essencials i absolutament «en llibertat».

»...No hi ha res més bell que una gran central elèctrica brunzidora, que conté la pressió hidràulica d'una serralada i la força elèctrica de tot un horitzó, sintetitzades sobre els quadros de distribució eriçats de manetes i de commutadors lluents. Aquests quadros formidables són els nostres únics models en poesia. Tenim alguns precursors, que són els gimnastes, els equilibristes i els clowns que realitzen, en els desenrotllaments, els reposos i les cadències de llurs musculatures, aquella perfecció guspirejant d'engranatges precisos, i aquella esplendor geomètrica que en poesia volem abastar per les paraules en llibertat.»

Els seixanta anys de Dreiser

Nascut a l'estiu de 1871, Theodore Dreiser ha complert aquest els seixanta anys, que el sorprenen en plena combativitat, lluitador que ha estat tota la vida l'autor de-

signat sovint, com un boxador, Battling Dreiser.

Levinson, amb imatge feliç, ha escrit que el vell roure no ens apareix voltat d'un halo d'apoteosi, sinó sacsejat per furioses ventades. Efectivament, l'any passat se li escapa el Premi Nobel, destinat a confirmar la independència literària dels Estats Units, per la qual ha treballat ell més que ningú.

Semblava que des de 1925, publicada *An American Tragedy*, Dreiser tenia el número u dels escriptors nordamericans. Més tard, havent estat hoste dels Soviets, publicà un llibre enllestit una mica massa de pressa i en el qual tenia compte de no pronunciar-se. El titulà pretensiosament: *Dreiser contempla la Rússia*. La dona del seu sortós rival, Sinclair Lewis, l'acusa de plagiari. Se'n seguiren unes bufetades en un àpat i un desbordament de la xafarderia literària.

Després, el seu recent procés amb la firma cinematogràfica que havia filmat *An American Tragedy*, i, com a derivat, l'acusació de lladre portada contra Dreiser. I ell, en to de bravata, confessa aquella calaverada de joventut, que d'altra banda no havia amagat pas en *L'Alba*, primer volum de la seva autobiografia.

Ell pot dir tant de mal com vulgui del seu país, ésser feroç en la sàtira i implacable en la censura. Però el seu gest d'insurrecció contra una cultura sense ànima va acompanyat d'una gran admiració, que es pot qualificar d'amorosa sense exagerar, per l'empenta amb què els Estats Units emprenen totes les coses. Tanta admiració, que exaltarà la creixença de Chicago i arribarà a trobar bella la lúgubre ciutat de l'acer, Pittsburg.

Aquest home, el més combatut pel puritaisme i la tartuferia, tan agressiu ara a seixanta anys com quan, a trenta, la seva primera novella era posada a l'índex, quines agressions reserva encara?

Lletres portugueses

Com es forma la nacionalitat, segons Jaime Cortesão

Un dels problemes més interessants de l'evolució dels pobles peninsulars és el de conèixer exactament les raons que portaren a la formació d'un poble distint i independent en la perifèria occidental de la Península: Portugal.

Es aquest un fet que no sols resulta important pels propis portuguesos, ans també per als altres pobles peninsulars i per al món en general, si recordem que fou Portugal el que inicià les grans descobertes geogràfiques a l'Atlàntic.

L'estudi d'un problema semblant—tan complex—no pot ésser fet unilateralment. Així l'historiador que sols és historiador no pot resoldre'l. Cal tenir un esperit ample, i afegir a una pregona coneixença dels fets històrics la noció exacta de les causes geogràfiques i geopolítiques que han contribuït a un fenomen tan complicat com és el de la formació d'una nacionalitat.

Cal reconèixer que Jaime Cortesão era l'home indicat per a empendre tal estudi amb probabilitats d'èxit—és a dir, d'encertar.

L'antic director de la Biblioteca Nacional de Lisboa no és solament un dels millors literats portuguesos contemporanis; és, demés, un dels més illustres pensadors lusitans. Un dels seus temes preferits és la investigació de les causes que portaren a la formació de la nacionalitat, i per a realitzar aquesta tasca reuneix les dues condicions essencials i inseparables: és historiador, i és, al mateix temps, geògraf.

Gràcies a això ha resultat completíssim i pregon l'estudi que acaba de publicar sota el títol de *Os factores democraticos na formação de Portugal*. Aquest estudi serveix d'introducció a una sumptuosa publicació, la *Historia do Regime Republicano em Portugal*, en la qual col·laboren nombrosos intellectuals portuguesos de caire democràtic, obra que és doblement important en els actuals moments dictatorials i que vol ésser un estudi imparcial dels orígens de la democràcia portuguesa i del seu estat actual.

Resumirem breument algunes de les conclusions a què arriba Jaime Cortesão.

Partint de la base que cal evitar la història tradicional, aquella història que consisteix només en l'«evocació dels homes i dels esdeveniments singulars, fastuosa galeria de retrats i de quadros de batalles, a la qual, a tot estirar, hom afegeix el quadro de les institucions», inicia immediatament l'estudi bàsic, indispensable per a iniciar el de la història: la part geogràfica. «Ningú que no sigui contemporani del seu temps — diu en iniciar el capítol sobre la *Teoria geogràfica de la formació d'un Estat a l'occident de la Península*—no podrà estudiar avui el fenomen de la formació política de Portugal sense examinar-lo en les seves relacions amb el territori.»

El paral·lelisme de Catalunya i Portugal—ambdós són països marítims de la perifèria peninsular—ens fa compendre tot l'interès que per als catalans té aquest estudi sobre la formació de la nacionalitat lusitana, contemporània de la catalana. Infeliçment no podem ací ni tan sols pretendre resumir el treball, ric d'idees i de fets colpidors, de Cortesão.

Diguem només breument que dos fets influeixen pregonament en la individualització lusitana, històric l'un, geogràfic l'altre: la divisió administrativa romana i l'articulació de les costes, major a l'Edat Mitjana que avui, al qual cal afegir la influència de la gran via natural paral·lela al litoral que uneix Portugal des del Minho fins a Lisboa.

Cortesão demostra l'escassa importància dels visigots, que més que civilitzar hagueren de sofrir la influència local, bàrbars com arribaven. Els musulmans ja és una altra cosa. Cortesão opina també que aquesta influència fou decisiva i dóna un aspecte característic a la cultura portuguesa: «Un prejudici d'ordre religiós, inspirant-se encara en l'antiga hostilitat, no ha deixat compendre que un dels caràcters originals de la civilització portuguesa procedeix exactament de la fusió d'aquestes dues cultures diferents» (la cultura cristiana i la musulmana).

En efecte, en els orígens de la vida marítima i comercial, en la vida urbana (les úniques ciutats importants fins al segle XII, fora de la petita Coïmbra, eren les grans poblacions musulmanes del Centre i del Migdia de l'actual Portugal), en la tècnica nàutica, els musulmans tingueren, segons ho demostra clarament el nostre autor, influència essencial. Diguem entre parèntesis que hem notat l'ús algunes vegades no del tot correcte del terme «àrab», en sentit racial, quan realment el que correspon és més aviat «musulmà», dintre del qual poden entrar els mahometans peninsulars, car entre ells els àrabs foren en realitat escassíssims.

La resta de les 96 planes de la *Historia do Regimen Republicano em Portgul* que inclouen el treball del senyor Cortesão estan dedicades a l'ocupació del litoral portuguès durant l'Edat Mitjana (un estudi paral·lel a Catalunya seria interessantíssim), a la constitució de les formes de vida nacionals, a la formació del gran poder marítim portuguès al segle XIV i al contrast entre Portò, democràcia urbana, i Lisboa, empori cosmopolita.

En resum: un treball original i vigorós, exposat amb l'amenitat i claredat a què ens té acostumats l'autor, i, sobretot, ple d'idees...

GONÇAL DE REPARAZ (FILL)

ELS LLIBRES

Joan Amades, *Costums populars de Barcelona*
(Centre Excursionista de Catalunya)

El lector, a mida que avança per les pàgines d'aquest llibre, sent com se li va construint per dintre una fantàstica ciutat, on cada dia té un color diferent; on el calendari no és pas una abstracció, sinó una cosa tan plena de sentit com el llibre d'una comèdia o l'escenari d'un ballet: *Costums populars de Barcelona* és el títol de l'obra; l'autor, Joan Amades. L'ordre d'exposició que ha volgut escollir és el d'una mena de calendari glossat; ordre a la vegada escaient i lògic; car els costums populars, les festes d'una ciutat no són sinó la seva manera de posar unes alegres vinyetes, amarades d'una llei de simbolisme espontani, a la monòtona desfilada dels dies i les hores.

Avui dia, entre les coses que es fan a l'engròs, fabricades a màquina, tenim les festes i esbargiments d'una ciutat; cada dia són les mateixes, només variades lleugeríssimament en allò que ordenen els climes de les estacions. Tenim cinema cada dia, gràcies a Déu, i dues sessions i tot; hi ha golf en miniatura sota cobert l'hivern, i l'estiu a l'aire lliure; temporades de concert i d'òpera reglamentàries; restaurants i dancings; futbol i boxa; esport i ciutadania, etc., etc. Carnestoltes, difús a través de tota l'anyada, amb prou feines si pot destacar-se alguns dies de l'any més que els altres. Proveu de distingir el dilluns del diumenge. Tan industrial és el treball com el descans. Les coses fetes a màquina participen per força de la ceguera i de la monotonia de les màquines. I les diversions tenen també aquest aire mecànic de totes les coses modernes, i no sols perquè s'hagin inventat màquines de divertir.

Però han existit, i no fa tant com això, unes èpoques, durant les quals Barcelona es teixia a mà, i coloria amb tots els seus cinc sentits, la tela de la seva existència. Barcelona, aleshores, semblava una mena d'auca que s'anés realitzant. Tota la ciutat semblava una poesia en marxa, original, ingènua i alegre; des de l'any nou fins la diada de Sant Silvestre, amb un Carnestoltes que entrava com un rei a les seves muralles i moria tot fent riure—sort reservada a ben pocs monarques—; amb processons de Corpus honorades amb l'assistència del bou, la mulassa, munió de gegants, trampes, ciris i autoritats; amb fontades a fonts que tingueren misteri i llegenda i duien noms murriescos com la del Gat, o bé poètics com la de la Setelia; amb mones i coques, cadascuna pel seu temps; amb sortiges on els grans es divertien tant com la quitxalla; tipus que han incorporat el seu nom a la memòria de la gent; benediccions de porcs i de cavalls i ases; dites populars peculiars; versos, auques i ventalls; redolins i dècimes; jocs i pedrades de la quitxalla; bonhomia i murrieria, barrejades amb aquest sentit subtil i melrosat que Barcelona serva al cor del seu cor. Temps venturosos, quan el ciutadà pujava a la torreta i, un cop a la vida, es permetia pujar a Sant Pere Màrtir, una mica temorec de trobar-se amb carlins en armes!

R. LL.

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

PAPER CARLETS OLOT.
el paper de fumar català més antic i acreditat

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16286
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS — DISCOS

GRESOS D'ART

Que un pintor o un escultor estrangers arribin a obrir-se pas a París, és empresa àrdua, la qual, però, algunes vegades ha reeixit. Ja és més difícil que un artífex, un ceramista estranger, per exemple, aconsegueixi cridar l'atenció d'aquell vast i únic mercat artístic. Els vidriers Sala obtingueren a París, d'anys ha, una afectuosa i afortunada anomenada, és cert. Però un vidrier no és pas, a París, *et por cause*, un valor tan gran com ho és el ceramista. La ceràmica, sobretot la pura ceràmica de gran foc, és arreu, i sobretot a França, alguna cosa més que la vidrieria. Es que en aquest gènere de la ceràmica pura París no té rival al món. Cert que la porcellana i el gres d'art són meravellosament conreats a Dinamarca, a Austria, a Anglaterra i Alemanya; però, a la saga dels ceramistes clàssics de la Xina i del Japó, França fou la primera nació que introduí aquest art enlluernador a Europa. I fou França l'únic poble que durant cinquanta anys experimentà, tot sol, les pastes, vernissos i esmalts que convenen a la ceràmica de gran foc. En aquest mercat principal de la ceràmica d'art, en aquesta terra de mestres ceramistes havia, doncs, d'ésser molt difícil a un ceramista estranger de fer-hi forat.

El nostre conciutadà Josep Llorens i Artigues ha tingut, però, la sort i el talent de fer-se pas entremig d'aquests mestres i d'ocupar-hi un lloc envejable després de vuit anys d'experiments i pràctiques endiablats.

Ultra el talent i la sort, calia posseir també una enorme dosi d'optimisme i d'empenta. Sense aquests dos ingredients la sort no arriba mai a regalar-nos. Molt d'optimisme calgué a Llorens i Artigues per a vèncer els incomptables i gegantins obstacles que la ceràmica disposa, a manera de paranys de desistiment, al pas dels seus postuladors. Moltes amargors, molts desespers i vacillacions hagué de vèncer el nostre ceramista en la soledat i humilitat del seu obrador de Charenton, quan el dimoni del foc, aquell mal esperit que els millors ceramistes xinesos temien més que la damnació, s'interposa entre l'anhel del ceramista i la química infernal dels forns arborats.

Per fi Llorens Artigues reeixí en el seu dificilíssim art algunes peces que degueren ésser de gran valor, quan els collecionistes per excellència, els millors *connaisseurs* i els marxants més exigents, li esgotaven la producció. Ara mateix el primer marxant d'art de Nova York ha emparaulat el ceramista català per a organitzar una exposició lliure de tot risc a la gran capital americana.

L'especialitat de Llorens i Artigues és, ara com ara, el gres, la ceràmica més dura i la de més difícil reeixida en les cobertes. Aquestes, que són, per regla general, cobertes monocromes, fan tota la decoració de la peça. Per tal raó la gran ceràmica de collecció és un art que no té gairebé res de comú amb l'art decoratiu. Com que tampoc aquesta ceràmica pura no té utilitat pràctica determinada i només serveix per a delectar, es pot dir que tampoc no pot ésser considerada art aplicat. Així doncs, la gran ceràmica serà art pur? En efecte, al nostre entendre, la ceràmica en qüestió és un gènere artístic que encaixa perfectament dintre la classificació d'art pur.

Aquesta ceràmica persegueix la *qualitat*, les màximes i més subtils qualitats materials de les coses; el que la llengua castellana defineix amb un mot incomparable i intraduïble: *calidad*. La gran ceràmica persegueix i aconsegueix la qualitat material de les coses que amb aquesta materialitat ens delecten o ens afecten líricament. Té quelcom de la pintura, en l'accepció més subtil del sentiment pictural, i molt de la música i de la literatura, en l'accepció infantil, diríem innata, del lirisme realista. Aquesta definició pot semblar confusa i conceptuosa perquè tal vegada és forçós que la confusió i la conceptuositat es produeixin sempre que hom vulgui definir un art com el que pretenem definir, les característiques del qual són un profund lirisme expressat de la manera més aprehensible, més tangible.

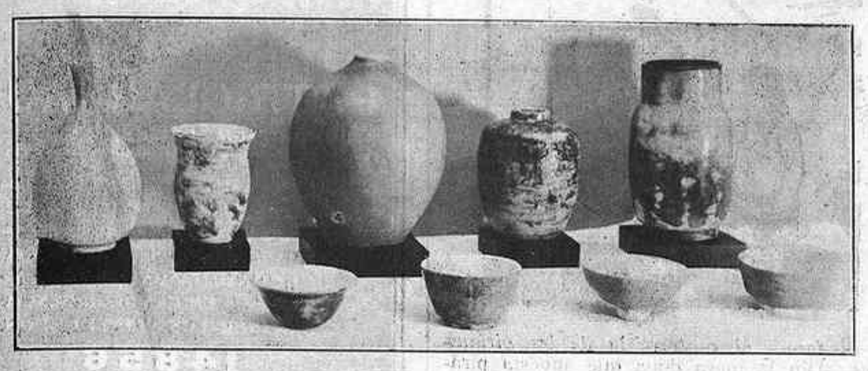

Gresos de gran foc de Llorens i Artigues. L'últim gerro de la dreta data de 1927, és blau gris, beix marró i roig. «Es el millor que he fet fins ara i la sola cosa que em permet un mínim d'orgull. El guardo per mi», escriu el seu autor.

Seguint els ceramistes xinesos, Llorens i Artigues ha batejat els seus gresos amb perífrasis de caient literaturesc, obligades perífrasis, les quals al primer cop d'ull poden semblar carrinclones com les que adoptà aquell fusteret gironí constructor de capsetes de fusta i de poca-solta. No és així, no obstant: aquestes llargues denominacions no són ni rebuscades ni carrinclones. «Pell de síndria d'un diumenge barceloní»; «galtes de núvia»; «blau de cel després de la pluja»; «coberta d'arròs bullit» i d'altres per l'estil són o poden ésser qualificadors tan justos que de vegades resten admesos pels *connaisseurs* de tot el món i de tot temps al través dels segles. Es que les tals denominacions expressen les qualitats que descriuen, qualitats que en la realitat són fugisseres o corruptibles, però que el ceramista cristallitza per sempre més. Res, en efecte, de tan incommovible, de tan dur i durador com aquesta ceràmica de gran foc, en la qual la duresa diamantina de la pasta equival a la duresa de la coberta, s'hi adapta perfectament i fins s'hi confon. Aquestes cobertes no són pas, com en la pisa i en la gerreria, pellícules vítrees o esmaltines adherides per mitjà del foc a la pasta, sinó que li són incorporades en una poderosa vitrificació simultània de pasta i coberta.

Es cert que sovint el ceramista aconsegueix uns efectes meravellosos que no cercava, i és cert per tant que aquelles denominacions són a *posteriori*; però si el resultat és una meravella, tant se val. En canvi són moltes més les vegades que unes premisses tècniques, certes de tota certitud i laboriosament formulades, no conclouen en la meravella preestablerta, sinó en un fracàs terriblement descoratjador. El gran foc de la cocció dels gresos i de les porcellanes de collecció reserva al més expert ceramista moltes d'aquestes grates i ingrates sorpreses.

De totes maneres, aquest art tan suculent, tan difícil i tan dispendiós, no pot ésser comprès i assaborit sense una certa iniciació; iniciació que no té, però, res de mistagògica ni de convencionalista. I és per això que només és estimat entre l'*élite* dels pobles més cultivats. Els mestres d'aquesta ceràmica honoren llur pàtria, però no sempre llur pàtria sap honorar-los. Són pobles aquests que manquen d'un sentit i d'un sentiment, ambdós de gran valor, o que no els tenen prou desenrotllats; el sentit de la sensualitat lírica, el sentiment del lirisme sensual.

JOAN SACS

Art equilibrat

En els nostres dies, seria del tot impossible justificar l'existència de la pintura, si els artistes de l'època actual creguessin que aquesta, en totes les seves manifestacions i de manera essencial, té per objecte ésser un fidel mitjà de reproducció de les coses copsades pel nostre esguard i tal com en altres temps, de vida lenta i calma espiritual, suplir la manca de mitjans mecànics de reproducció, per la tasca dels nostres artistes i a pura força de freda intelligència.

El fet de reproduir amb més o menys fidelitat la naturalesa objectiva, entenem que és, certament, tasca meritosa; una mà habilidosa, dominadora de l'ofici, pot exercir determinada influència en el si de certa mena de públic. Ara, el que ens interessa saber és si aquesta mena d'influència pot ésser beneficiosa o no a l'art. Nosaltres, francament, entenem que no.

Perquè no és possible que aquesta mena de qualitat sigui el tot, ni que la forma i el color hagin de quedar absorbits per la part reproductiva d'aquest art fàcil, d'aquest art inútil, que tot just arriba a ésser acariciant.

Naturalment que, sense ésser un bon tècnic, sense conèixer a fons l'ofici, no és possible a un artista, per més afinada sensibilitat que posseeixi, transmetre amb justesa el seu sentir, basat o no en l'objectivitat de la naturalesa. Però no per això deu ésser mai concedida a la part tècnica de l'art una importància que no té, ans al contrari, totes aquelles hiperbòliques ponderacions de mer tecnicisme deuen ésser considerades com a recursos condemnables, contraproduents i manifestadors d'impotència artística. Sempre que no portin altra finalitat que la de reproduir mansament la naturalesa, fent gala d'habilitats, ben innecessàries, constituiran un atac directe a l'art i als seus principis com a forçós resultat d'un abús de la técnica.

Es a dir, l'explicació detallada que la naturalesa dóna de tot allò que ens envolta, no ha d'ésser acollit amb fredor per ésser més tard transportat a la tela, destruint aquell foc que l'emoció concentra, per sortir a la recerca de solucions assimilatives. Del contrari, si l'artista fa que aquella munió de detalls siguin compresos globalment, en substància, l'artista pot, amb més intensitat, extreure de la naturalesa aquelles potències suggestives causants de llur emoció.

Solament així és possible dotar de l'emotivitat necessària una obra d'art, i únicament d'aquesta manera pot arribar a pendre un aspecte immaterial, en els nostres temps tan característic ja en les obres dels bons pintors d'aquesta època, fins i tot essent aconseguida aquesta desmaterialització a través de la forma o del realisme; però mai d'aquell realisme destinat a sorpendre sota aparences d'ordre acadèmic.

L'existència de la pintura, com la de totes les arts, actualment, com sempre, té finalitats majors, encaminades a l'educació espiritual i a la mútua comprensió interna. Del contrari l'art posaria de manifest la seva total inutilitat, i, el mateix que un passatemps vulgar, aniria de dret pel fals camí a cercar l'admiració dels més, presentant-se únicament com a treball manual.

Per aquest motiu ens dolem sovint en veure certs artistes, la producció dels quals pot tenir tota la força d'una suggestió transferible, que s'entretenen en detalls que no poden tenir altre objecte que desvirtuar el propòsit essencial de la pintura, bo i fent concessions gens recomanables, imposades a l'obra amb l'equivocada intenció de fer-se uns prosèlits, vinguin d'allà on vinguin.

La forma, la vida real de les coses, el color i la llum han d'ésser compresos com els millors elements de què l'artista disposa per acollir i fornir emocions, però no serà mai preferible, entreveure en una obra el menyspreu a l'emotivitat per anar al seu objecte productiu. Concedir a aquest la supremacia, i per tant la responsabilitat de l'art, anant de dret a l'especificació de detalls materials i expressant-los amb refinaments tècnics, malabarismes d'inconscient o malèvols, no pot fer sinó fondre la més petita guspira d'emoció.

Per això avui ens plau de reproduir una obra del pintor Joan Vila. La seva manera d'expressar és ben fidel a la naturalesa i està fermament lligada al realisme més absolut; però, amb tot, per ella és fàcil de compendre que aquell verisme creat per a tots i comprès igualment per tothom, serveix únicament a Joan Vila de punt de partida. Ell destrueix aquella realitat aparent i dóna pas a la veritable realitat; aquella que cada artista, segons el seu estat d'ànim i a mesura de la seva força espiritual, sent de vegades deformada, es concentra o desintegra, sempre sota l'impuls produït pel viu moment de la primera impressió.

Joan Vila — Pintura

A Joan Vila l'atrauen també els problemes de la llum i de l'atmosfera i els seus sentiments el porten sovint a una fantasia visionària, ponderant la nota per anar a l'accentuació de l'essencial. Per aquest motiu el seu dibuix tan aviat és sec i dur, com obté suavitat i esdevé flexible fins a la màxima finor.

Acusa les masses amb encert, i a causa d'aquesta acusació definidora dels volums, la seva obra pren grandiositat. I amb tot i ésser aquesta pintura exempta de detall, no podrem pas dir que no sigui una pintura amable. En qualsevol lloc del quadro que fixeu la mirada, sentireu actuar la seva resta de complement acollidor.

Joan Vila, sense renunciar a l'observació autèntica, no s'abandona a la reproducció, i a la manera dels artistes conscients de la nostra època, comprèn, com a substància, la naturalesa; el realisme, com la seva imitació, i l'abstracció d'una cosa i de l'altra, com la pura essència de l'art.

ANGEL FERNANDEZ

Revistes d'art

Un dels molts senyals que no som un país organitzat com un altre—i això per raons polítiques a les quals s'està obviant actualment—, és la situació de moltes activitats culturals.

En aquest darrer aspecte, realment, les llacunes són nombroses i extenses algunes d'elles. De mica en mica se n'han omplert moltes i és d'esperar que com més anem més se n'omplin. Però, al costat d'això, hem vist com moltes llacunes s'han tornat a buidar.

I una d'aquestes, i molt gran, a la nostra manera de veure, és la de les revistes d'art.

No és que no en tinguem; però no tenim la que ens fa falta.

Ara mateix en surten dues i d'excellents. Ens referim al *Butlletí dels Museus* i a *A C*, òrgans dels arquitectes del Gatcpac. Però ja es veu, per aquest enunciat, que es tracta de revistes especialitzades, cada una d'elles amb el seu sector d'activitat limitat.

Encara en surten més, si voleu, però són òrgans de grups o entitats. El Foment de les Arts Decoratives edita la seva; acaba d'aparèixer el primer número de l'Associació d'Alumnes de Belles Arts (diem el primer perquè és el primer que hem vist; no hi trobareu data ni res).

Però, de fet, no tenim la revista d'art que fa falta. La revista general, com era *Vell i Nou*, o la *Gaseta de les Arts*. I en queixar-nos d'aquesta falta no volem treure mèrits a cap de les revistes anomenades, sobretot les dues primeres, dignes del més franc elogi en el que cada una representa, a part les observacions que s'hi puguin fer.

La *Gaseta de les Arts*, per exemple, no estava pas exempta de defectes, però les qualitats els superaven de sobres, i el servei que prestava no hi ha ara cap publicació que el presti. (Si el seu editor en la seva darrera etapa, Màrius Gifreda, no fos d'aquesta casa, aquí escauria un elogi inacabable pel seu mecenatge.)

Però la *Gaseta de les Arts* morí, faltada de base econòmica; morí amb un dèficit honorable per al seu editor i vergonyós per tots plegats. La mort que en aquestes latituds sembla natural de tantes bones empreses, que no es poden desenrotllar amb l'amplitud necessària per manca de mitjans.

No sabem pas què es podria fer per omplir aquesta llacuna de la revista d'art. Però no creiem fora de lloc tornar a posar la qüestió en un pla de discussió i d'estudi, per si surt qui l'arrangi.

Tothom es va plànyer d'aquella defunció, però el remei no s'albira per cap cantó. No existirà, aquest remei? Gairebé estaríem temptats de creure-ho, vista la història de les nostres publicacions, ja que les dificultats que han de vèncer totes fan una empresa heroica llur edició. Però les altres fan la viu-viu o viuen decorosament, a costa sovint de sacrificis i d'heroisme. Sembla que les publicacions d'art ni així puguin subsistir.

R.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS
Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

—Aquesta comanda... no s'entén la firma ni la direcció...
—Escrigui'ls dient-los que ho posin en clar.

(*Moustique*, Charleroi)

—He demanat dos talls de pernil.
—Té raó; aquests del taulell, que s'han descuidat de partir-lo.

(*Ric et Rac*, París)

El marit.—Com van aquestes dones! M'he hagut de tapar els ulls.
La dona.—Sí, ja ho he vist: amb els prismàtics.

(*The Humorist*, Londres)

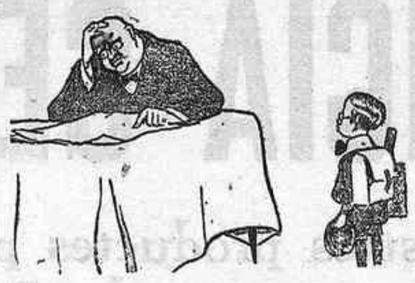

—No m'agrada que diguis tantes mentides. Jo, a la teva edat, no n'havia dit mai.
—A quina edat vas començar, papà?

(*Karikaturen*, Oslo)

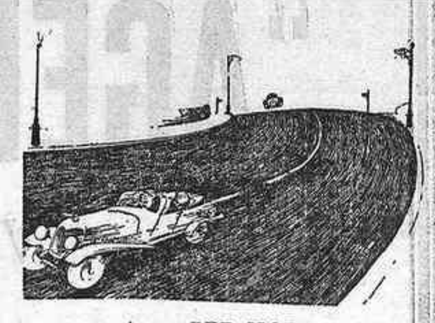

A 120 PER HORA

Ella.—T'hi has fixat? En aquell cotxe anava l'Amèlia amb un barret nou.

(*The Humorist*, Londres)

—El meu marit necessitava aquestes vacances. Després de tants anys de no parar mai treballant...

(*Everybody's*, Londres)

L'emocionant final del campionat

(*Gazzetta del Popolo*, Roma)

—De veres non podem córrer més? No m'agrada gens la cara d'aquest home que ja fa mitja hora que ens segueix.

(*London Opinion*, Londres)

La víctima.—El rellotge no val res. No és més que un record de família.
El lladre.—Tant li fa. Jo també sóc un sentimental.

(*The Humorist*, Londres)

—Ens hem de desenganyar. Si no s'hagués perdut el costum de tirar-se els plats pel cap, no hi hauria tants divorcis ni tants drames passionals.

(*Ric et Rac*, París)

Ministerio de Cultura 2006

—Un moment, jove... Esmoleeeeeet!!!

(*Kasper*, Estocolm)

AIGUA DE ROCALLAURA

A DEU MÉS RICA DE MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

El prestidigitador.—M'has vist mai en ta vida?

El jove espectador.—Mai, papà.

(*London Opinion*, Londres)

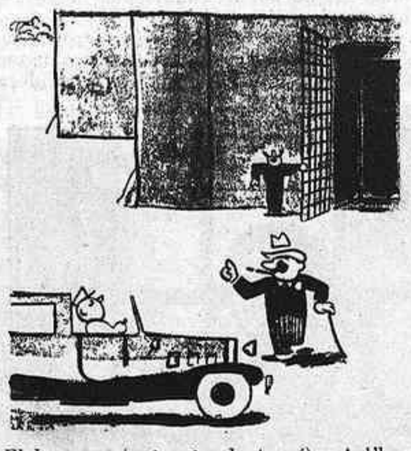

El banquer (entrant a la presó).—A l'hora de costum, Joan; d'aquí cinc anys.

(*Life*, Nova York)

ELS EXAGERATS

—Una vegada, al Japó, em va sorpendre aquell gran terratrèmol...

—Et devies espantar força.

—I ca! La terra tremolava molt més que jo.

(*Moustique*, Charleroi)

—Ja saps què els passa als nens dolents?

—Que els empipen molt les velles.

(*The Humorist*, Londres)

L'aprenent de barber per correspondència

(*Everybody's Weekly*, Londres)

LA CRISI TEATRAL

Conspirador primer.—Estem sols?

Espectador únic.—Quasi quasi.

(*Le Journal*, París)

El faraó, al contractista de les piràmides.—Diu la meva dona que aquesta piràmide l'hauries d'enretirar més a l'esquerra.

(*Smith's Weekly*, Sydney)

El patró barber. — A l'estiu no us pagaré tant com a l'hivern, perquè no hi ha tanta feina.

—Però els clients també es tallen els cabells a l'estiu.

—Sí, però no els heu d'ajudar a posar-se l'abric.

(*Punch*, Londres)

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS

PATRICI ARNAU

VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7

(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 Teleg.: "Carburos" — BARCELONA Mallorca, 232 — Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Anuncieu a MIRADOR

Hispano Suiza

Automòbils 20 CV - 46 CV

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esfourços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme. amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flasoó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—*Dirigint-se i trametent o'25 ptes. en segells de correu per al franqueig a Oficines* Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter 16, Barcelona, *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties.*

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.a - Tel. 16606 — Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45 — Barcelona

(c) Ministerio de Cultura 2006